

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahanduse ja majandusteooria instituut
Majandusteooria õppetool

Ann Greetel Varunov

AVALIKU SEKTORI KULUTUSED PERETOETUSTELE:

MÕJUDE ANALÜÜS OECD RIIKIDE BAASIL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Raivo Soosaar

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Ann Greetel Varunov

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 124136

Üliõpilase e-posti aadress: anngreetel.varunov@gmail.com

Juhendaja lektor Raivo Soosaar arvamus:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. PERETOETUSTE OLEMUS, LIIGID JA EESMÄRGID	7
1.1. Peretoetuste liigid	7
1.1.1. Rahalised toetused	7
1.1.2. Mitterahalised toetused ja avalikud teenused	8
1.1.3. Ajaga seotud peretoetused	8
1.2. Peretoetuste eesmärgid	9
1.2.1. Viljakuse suurendamine	9
1.2.2. Emade tööhõive suurendamine	10
1.2.3. Isade kaasamine lastekasvatamise protsessi	11
1.2.4. Laste vaesuse vähendamine	12
1.2.5. Pere- ja tööelu vaheline tasakaal ja rahulolu	13
1.2.6. Laste arengu toetamine	14
2. UURINGU METOODIKA JA ANDMED	15
2.1. Analüüsi meetodi kirjeldus	15
2.2. Peretoetuste suurus SKP-st	16
2.3. Peretoetuste eesmärkide saavutused OECD riikides	18
2.3.1. Viljakuse määr	18
2.3.2. Emade tööhõive	20
2.3.3. Eksklusiiivne isade puhkus ja vanemapuhkus	21
2.3.4. Laste vaesus	23
2.3.5. Rahulolematus töö- ja pereelu vahelise tasakaaluga	25
2.3.6. Laste arengu toetamine	27
3. KORRELATSIOONANALÜÜSI TULEMUSED JA JÄRELDUSED	30
3.1. Viljakusemäära korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st	30

3.2. Emade tööhõive korrelatsioonanalüüs peretoetuse suurusega SKP-st	31
3.3. Isaduspuhkuse korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st.....	32
3.4. Laste vaesuse määra korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st	33
3.5. Töö- ja pereelu tasakaalu korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st.....	34
3.6. PISA lugemistesti korralatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st	35
3.7. Järeldused ja soovitusel	36
3.7.1. Järeldused korrelatsioonanalüüsist.....	36
3.7.2. Korrelatsioonanalüüsi tulemused Eesti jaoks	37
KOKKUVÕTE	38
SUMMARY	40
VIIDATUD ALLIKAD	41
LISAD	43
Lisa 1. Tabel 1. OECD riikide peretoetuste suurus % SKP-st toetuse liikide järgi	43
Lisa 2. Tabel 2. OECD riikide viljakuse määr 2009. aastal ja 2011. aastal	44
Lisa 3. Tabel 3. Emade tööhõive määr OECD riikides 2011. aastal	45
Lisa 4. Tabel 4. Isaduspuhkuse nädalate arv	46
Lisa 5. Tabel 5. Vanemapuhkuse nädalate arv OECD riikides	47
Lisa 6. Tabel 6. Laste vaesuse määr OECD riikides 2011. aastal	48
Lisa 7. Tabel 7. Rahulolematus töö- ja pereelu vahel	49
Lisa 8. Tabel 8. PISA lugemistestide tulemused 2012. aastal.....	50

ABSTRAKT

Perepoliitika ja peretoetuste süsteem on enamikes OECD ja EL riikides aktuaalne teema, kuna rahvastiku juurdekasv on vähenev ja iive negatiivne. Antud töö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas peretoetuste osakaal SKP-st mõjutab viljakusemäära, emade tööhõivet, laste vaesuse määra, isadepuhkust, lastearengut ning töö- ja pereelu vahelise tasakaaluga. Töös uuritakse OECD riikide peretoetuste eesmärke, milliseid valdkondasid toetatakse, ning mis on peretoetuste tulemused lähtudes nende eesmärkidest. Samuti tutvustatakse statistiliselt eesmärkide tulemusi OECD riikide lõikes.

Uurimismeetodina kasutatakse korrelatsioonanalüüsi, millega uuritakse peretoetuste mõju viljakuse määrale, emade tööhõive määrale, isaduspuhkusele, laste vaesusele, rahulolule töö- ja pereelu vahelisele tasakaalule ning laste arengule. Tulemustest selgus, et peretoetused mõjutavad positiivselt viljakuse, rahulolule töö ja pereelu vaheliste eesmärkide elluviimisega ning negatiivselt laste vaesuse määra. Peretoetustel ei ole seost töötavate emade tööhõivemääraga, millest saab järeldada, et peretoetuseid ei mõjuta emade tööhõive määra negatiivselt ning emad naasevad tööturule peale lapse saamist. Samuti puudub seos PISA lugamistestide tulemustega ja isaduspuhkusega.

Võtmesõnad: peretoetused, viljakuse määr, laste vaesus, emade tööhõive, isaduspuhkus, töö- ja pereelu vaheline tasakaal, laste areng, peretoetuste eesmärgid, kulutused peretoetustele, peretoetuste korrelatsioonanalüüs.

SISSEJUHATUS

Iga jätkusuutliku riigi aluseks on selle riigi rahvas. Paljudes OECD riikides, eriti Euroopas, on probleemiks vähenev rahvastiku juurdekasv. Selleks, et turgutada rahvastiku kasvu peab igal riigil olema tugev perepoliitika ja sellest tulenevalt peretoetuste süsteem. Ilma tugeva perepoliitikata ei tunne inimesed ennast majanduslikult nii kindlustatuna, et saaksid endale lapsi ja peret lubada.

Kuna perepoliitikad on OECD riikides erinevad, on ka nende poolne kulutamine peretoetustele erinev. Paljudes riikides mängivad olulist rolli pereloomisel traditsioonid ja kultuur, ent üheks tähtsaimaks teguriks lapsesaamise otsuse juures on vanemate majanduslik olukord. Finantsolukorra tõttu võivad paljud pered jääda lastetuks. Seega riigi poolne panustamine perekondade loomisesse on kriitilise tähendusega.

Peredele suunatud toetuseid on mitmeid: alustades rahalistest toetustest ja lõpetades erinevate maksusoodustuste ja tasustamata vanemapuhkusega. Igal toetusel on oma spetsiifika. Rahalistest toetustest on peredele kõige rohkem kasu sellel perioodil, kui lapse ema on kodune ja kasvatab last. Mitte rahalistest toetustest ja teenustest on peredele abiks kõige rohkem siis, kui emad hakkavad naasema tagasi tööturule. Üldjuhul on rahalistest toetustest kõige rohkem abi, ent kõikides OECD riikides rakendatakse toetuseid, vastavalt liikidele, erinevates mahtudes.

Üheks peretoetuste tähtsaks eesmärgiks on laste arengu toetamine. See on iga riigi huviks, et nende riigi lastest sirguksid täisväärtuslikud ning rahulolevad elanikud. Laste arengule aidatakse kaasa pakkudes erinevaid subsideeritud teenuseid ja eraldades vanematele piisavalt aega lapsega koos veetmiseks tema elu esimestel aastatel. Laste arengu tulemust saab mõõta aastatepärast ning selleks korraldatakse OECD riikide teste.

Antud töös uuritakse, millised on OECD riikide peretoetuste süsteemid. Samuti uuritakse, millised on toetuste liigid ning kui tugevalt on peretoetuste maht seotud viljakusemääraga, laste vaesusega, emade tööhõive määraga, isaduspuhkusega, lastearengu näitajaga ja rahuloluga töö-ja pereelu vahel. Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada, kuidas peretoetuste osakaal SKP-st on seotud nende näitajatega.

Bakalaureusetöös käsitletakse järgmiseid uurimisküsimusi:

- kas suurem peretoetuste osakaal SKP-st soosib kõrgemat viljakuse määra,
- kas peretoetused mõjutavad emade tööhõivet negatiivselt,
- kas mahukamate peretoetuste korral on isaduspuhkus pikem,
- kas suuremate peretoetustega riikides on oluliselt väiksem laste vaesus;
- kas peretoetuste mahu suurenemisel rahulolu pere- ja tööelu vahelise tasakaaluga suureneb ja rahulolenematus väheneb,
- kas PISA testide tulemused on positiivses seoses peretoetuste suurusega SKP-st.

Uurmismeetodina kasutatakse töös korrelatsioonanalüüsi, et mõista kuidas peretoetuste osakaal mõjutab viljakusemäära, laste vaesust, emade tööhõive määra, isaduspuhkuse nädalate arvu, PISA lugemistesti tulemusi ning rahulolu töö- ja pereelu vahelise tasakaaluga. Andmed analüüsiks on võetud andmebaasist OECD Family Database, OECD PISA testi tulemuste andmebaasist ning European Quality of Life küsitlusest..

Bakalaureusetöö esimeses osas uuritakse peretoetuste liike ja nende eesmärke. Teises osas tutvustatakse uurimismeetodit, sisendnäitajat (peretoetuste osakaalu SKP-st) ning väljundnäitajaid (peretoetuste eesmärkide saavutatust). Lühidalt vaadeldakse ka kõigi näitajate statistikat OECD riikide kohta. Kolmandas osas viiakse läbi korrelatsioonanalüüs, kus analüüsitakse sisendnäitaja mõju ja seotust väljundnäitajatega ning tehakse järeldusi ja pakutakse soovitusi.

1. PERETOETUSTE OLEMUS, LIIGID JA EESMÄRGID

1.1. Peretoetuste liigid

Perepoliitikat viiakse ellu peamiselt läbi avaliku sektori kulutuste peretoetustele. Peretoetused jagunevad kolme kategooriasse: rahalised, mitterahalised toetused ning teenused ja ajaga seotud peretoetused. Hoolimata sellest, et ajaga seotud toetused on enamikes OECD riikides tasustatud, arvestatakse neid eraldi peretoetuste liigina. OECD riikides kasutatakse proportsionaalselt rohkem rahalisi toetuseid ning vähem mitterahalisi. Üheks suurimaks erandiks on Ameerika Ühendriigid. (Adema 2012)

1.1.1. Rahalised toetused

OECD riigid panustavad peretoetustesse erinevalt. Peretoetuste kogumaht sõltub peamiselt sellest, kui arenenud riigiga on tegemist. Keskmiselt suunatakse ressursse OECD riikides peretoetustesse 2,6% SKP-st ning enamiku sellest moodustavad rahalised peretoetused. (OECD Family ... 2014)

Rahalistest peretoetustest on tähtsaimad igakuised lapsetoetus, lapsehooldustasud ning üksikvanema toetus. Eestis makstakse ka ühekordseid toetuseid, milleks on süninitoetus, lapsendamistoetus ja elluastumistoetus. Igat toetust makstakse vastava toetusmäära järgi. (Riiklik peretoetuste seadus)

2000. aastal hakati Euroopa OECD riikide eestvedamisel pöörama rohkem tähelepanu perede finantsilistele vajadustele. Peamiselt on tõstetud rahaliste peretoetuste mahtu. Suurimad peretoetuste tõstjad Euroopas olid Põhja-Euroopa riigid ning Prantsusmaa, kus madalate peretoetuste probleem kerkis esile juba enne 2000. aastat. (Thévenon *et al* 2014)

OECD riikides rahalised peretoetused ei sõltu üldjuhul perekonna sissetulekust, vaid neid arvutatakse seadustes kehtestatud määrade alusel. Teatud riikides on rahalised peretoetused universaalsed ja teistes vajaduspõhised. Universaalsed rahalised peretoetused

võivad sõltuda sellest, kui kaua on lapsevanemad olnud töötud või kas peres on üks või kaks lapsevanemat. Sissetulekust sõltuvad universaalsed peretoetused on suuremad peredele, kellel on alates mingist kindlast sissetuleku piirist madalam sissetulek. Sissetulekust sõltuvad rahalised toetused vähenevad, kui pere sissetulek hakkab kasvama. (Adema *et al* 2014)

Rahaliste toetuste ja teenuste alla kuuluvad ka erinevad maksusoodustused lastega seotud teenustelt. Maksusoodustusi peretoetusena rakendatakse enim Kesk-Euroopas, Jaapanis ja Ameerikas. Seitse OECD riiki ei rakenda üldse maksusoodustusi lastega seotud teenustelt peretoetustena. (Ibid.)

1.1.2. Mitterahalised toetused ja avalikud teenused

Mitterahalised toetused ja avalikud teenused on peretoetuste süsteemi olulised osad, moodustades OECD riikides keskmiselt 1% SKP-st. Mitterahaliste toetuste alla kuuluvad mitmed sotsiaalteenused ja abid, lasteaiakohad lastele jne. Suurimad teenusepakkujad OECD riikides on Euroopa riigid, eriti Põhjamaad. (Adema 2012)

Olulisteks teenusteks OECD riikides on lastehoiuteenused ja riigi poolt tasustatud algharidus. Kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid toetavad laste sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, aitavad märgata laste erivajadusi varakus eas ning aitavad kaasa sündimuse suurendamisele. Teenuste koguse kättesaadavuse ja kvaliteedi määravad kohtade olemasolu ja teenuste maksumus. (Peretoetuste, teenuste ... 2015)

1.1.3. Ajaga seotud peretoetused

OECD riikides on kasutusel mitmeid ajaga seotud peretoetuseid ehk puhkuseid. Sellised peretoetused annavad lapsevanematele vajaliku aja laste kasvatamiseks ning lisaks, on need ka enamikes OECD riikides tasustatud. Ainult kümme OECD riiki ei tasusta vanemapuhkust. Üheks levinumaks ajaliseks toetuseks on vanemapuhkus. Vanemapuhkuse pikkus on keskmiselt 72 nädalat ning esimesel aastal makstakse lapsevanematele toetust riigi poolt. (Adema 2012)

Vanemapuhkuste perioodide pikkused varieeruvad OECD riikides. Nendes riikides, kus võeti vanemapuhkus kasutusele enne 1980. aastat, on puhkuse pikkuseks tihtipeale rohkem kui 2 aastat. Ajaliselt ei tohiks vanemapuhkus olla liiga lühike, ega liiga pikk. Pikk puhkus vähendab emade karjääri tegemise võimalust ja tuleviku väljavaateid suuremale

sissetulekule. Näiteks Austrias ja Tšehhis kestab vanemapuhkus kauem kui lapsevanemale hoitakse alles tema töökohta, mille tulemusena tekib riikide majandusele negatiivne mõju, sest lapsevanemad ei naase tööle enne vanemapuhkuse läbisaamist. (Adema 2012)

Karjääri soovidega naistel soovitatakse asuda tagasi tööle 3-6 kuud peale lapse sünnitamist. Naised, kes kasutavad vanemapuhkuse võimalust, isegi kui see on tasustamata, naasevad suurema tõenäosusega tagasi tööturule kui naised, kellele ei ole üldse ette nähtud vanemapuhkust ja peavad seetõttu lapse saamiseks lahkuma töökohalt lõplikult. Sellist olukorda, kus naine peab loobuma oma endisest töökohast lapse saamiseks, esineb ennekõike Ameerika Ühendriikides. (Ibid.)

Mitmetes Euroopa OECD riikides on vanemapuhkus kasutamiseks mõeldud nii emadele kui isadele. Süsteem näeb ette, et vanemad saavad puhkusepäevad omavahel ära jagada. Selle tulemusena loodetakse kaasata isasid rohkem laste kasvatamisesse ja emad saavad naaseda kiiremini tööturule tagasi. (Earles 2011)

1.2. Peretoetuste eesmärgid

Peretoetuste peamised eesmärgid on järgmised (Adema 2012):

- 1) pakkuda peredele võimalus saada nende jaoks tahetud laste arv,
- 2) mobiliseerida rohkem naistööjõudu ja edendada soolist võrdõiguslikkust riigi kiireks majanduslikuks arenguks, toetada sotsiaalset kaitset,
- 3) võidelda laste ja perede vaesusega,
- 4) aidata lastevanematel leida tasakaal pere- ja tööelu vahel,
- 5) laste arengu toetamine.

1.2.1. Viljakuse suurendamine

Nii nagu sündimus paljudes OECD riikides, on ka naiste viljakuse näitaja madal. Viljakuse määr näitab potentsiaalsete laste sündimuse arvu ühe naise eluea kohta. Vastava määra arvutamisel lähtutakse iga-aastasest laste sündimuskordajast ja naiste vanusest. (Fehr *et al* 2013). Põhjused, mis tingivad viljakuse määra muutuseid, on mitmeid (Crosignani 2010):

- 1) rasestumisvastaste vahendite kättesaadavus ja uued õigusaktid aborti kohta,
- 2) haridust, töötamist ja pereelu mõjutavad finantsressursid,

3) meeste ja naiste omavaheliste suhete ja kultuuri mõjutused.

Viljakuse näitaja madalat taset põhjendatakse naiste haridustaseme tõusuga, rohkemate töökohtade valikuga, kõrgema palgaga ning laste ülalpidamiskulutuste tõusuga. Sellest olukorrast tingituna, eelistavad naised tööalast karjääri pereloomisele. Olukorra leevendamiseks on ühe abinõuna väljapakutud üldise peretoetuste mahu suurendamist. Peretoetuste mahu suurendamine tagab peredele kindlustunde tuleviku suhtes ning naised kaaluksid rohkem pere või suurema pere loomist. (Crosignani 2010)

Viljakuse määra madalat taset seostatakse lisaks finantsiliste mõjutajatele ka inimeste vaimsete väärtuste muutustega. Väärtuste all peetakse silmas naiste ja meeste vahelisi suhteid, inimeste isiklikke elu eesmärke, religioosseid vaateid jne. Oluliseks faktoriks on veel naiste ja meeste kultuuriline taust. (Ibid.)

Viljakuse määrad on kõrgemad Põhja-Euroopa riikides, näiteks Rootsis ja Inglismaal, ning madalamad Lõuna-Euroopas, näiteks Itaalias ja Kreekas. Lõuna-Euroopa riikides on madalad lastetoetused, vähem naistele sobilikke ameteid ning madalad riigipoolsed toetused peredele. (Ibid.)

Idealis peaksid peretoetused sisaldama kompensatsiooni lapsekandmise, tema kasvatamise, ülalpidamise ja tema arengu eest. See, kas peretoetuste süsteem on efektiivne, oleneb toetuste mõjust sündinud laste arvule ja mingile kindlale ajale, mille jooksul lapsed sünnivad. Leitakse, et peretoetused aitavad kaasa pigem ajalisele aspektile ehk millal lapsed sünnivad kui laste arvukusele. (Ibid.)

Uuringute tulemustest on selgunud, et viljakust mõjutavad märgatalt lastega seotud kulutuste vähendamine ja paindlikum tööaeg. Kui tõsta sünni- ja vanemapuhkuse toetuseid 10% siis lastetus väheneb 3,2%. Ühtlasi on selgunud, et kui tõsta 10% lapsehooldustasude subsideerimist, ei mõjuta see naiste lastesaamise otsust. Seega on järeldatud, et kui pikendada vanemapuhkust ja vähendada lastehooldustasusid, tunnevad naised ennast töökohta suhtes kindlamana ning soovivad saada varasemas eas rohkem lapsi. (Kalwij 2010)

1.2.2. Emade tööhõive suurendamine

Selleks, et hoida riiklikke majandusmehhanisme töös, hoolitseda üha vananeva rahvastiku eest ning säilitada ja parandada tööhõive taset on oluline naistöajõu suuremamahuline rakendamine. Töökohta ja samaaegselt peret soosivale perepoliitikale pööratakse OECD riikides üha rohkem tähelepanu. Põhjamaad pakuvad juba praegu riigi

poolt tasustatud lapsehoolduspuhkust, mille üheks tingimuseks on see, et tööandja peab säilitama töötajast emale tema ametikohta vanemapuhkuse vältel. Lisaks toetavad Põhjamaad lastehooldus- ja hariduskulutusi kuni põhikooli lõpuni. (Adema 2012)

Tänapäeva ühiskonnas ei ole enam lapsevanemaks saamine ja paralleelselt karjäärитеgemine teineteist välistavad nähtused. Seda soosivat poliitikat rakendatakse samuti Põhjamaades, mille tulemusena on sealsetes riikides sündimus üle OECD riikide keskmise taseme. Ka Prantsusmaal rakendatakse sarnast poliitikat nagu Põhjamaades, ent Prantsusmaa perepoliitika keskendub rohkem suurperede vanemate vajadustele. (Ibid.)

Selleks, et töötavad emad saaksid laste kõrvalt omada edukat karjääri, tuleb võtta kasutusele finantsmeetmed mõlema lapsevanema jaoks. Üheks selliseks meetmeks on maksusoodustused, näiteks tulumaksu soodustus. Hetkel on maksusoodustused tulusamad kahe lapsevanemaga peredele, kui üksikvanemaga peredele. (Adema 2012)

Meessoost töötajad teenivad tavaliselt rohkem palka kui naised, kuna nad on elujooksul võimelised töötama rohkem kui naised. Rohkema all peetakse silmas järjepidevat ning pikemate puhkusteta tööaega. Tulemuseks on see, et tööturul on meessoost tööjõud rohkem eelistatud kui naised. (Ostner 2010)

Selleks, et mobiliseerida rohkem naistööjõudu, peaks riik võimaldama vanemapuhkust nii lapse emale kui ka lapse isale. Naiste huvidest lähtuvalt on eelistatud ka värskest vanemapuhkusest naasunud emadele lühendatud töötunnid ja kodustöötamise võimalus. Üheks võimalikuks lahenduseks on pakutud varianti, et isad võtaksid emadelt üle osa lapsekasvatamise kohustusi, mille tulemausena saaksid emad varem tööturule naaseda. (Adema 2012)

Maksusoodustused on parimaks stiimuliks lastevanemate tööturule naasemiseks. Kui peretoetuste tõstmine võib pikas perspektiivis soodustada toetuste ära kasutamist, siis maksusoodustustel on positiivne mõju mõlemale lapsevanemale. Maksusoodustuste tulemusena kasvab teenitav palk suuremaks kui riigilt saadav peretoetus, mille tulemusena otsustavad lapsevanemad tööle tagasipöördumise kasuks. (Myck *et al* 2013)

1.2.3. Isade kaasamine lastekasvatamise protsessi

21. sajandil on meeste roll peredes hakanud muutuma, sest üha enam üritatakse mehi kaasata laste igapäevasesse kasvatamise protsessi. Riigiti on areng antud valdkonnas

varieeruv, ent on täheldatud, et praegusel ajal on isade kaasatus pereellu suurem, kui kunagi varem. (Huerta et al 2013)

Isade suuremahulisem kaasamine lastekasvatamise protsessi on toonud endaga kaasa naistöajõu suurenemise, peresõbralikuma töökeskkonna, uue suhtumise pere- ja tööelu vahelisse tasakaalu, jne. Kõige positiivsemaks loetakse seda, et emade osalus tööturul on suurenenud ning seda, et emad toovad peredele suuremat sissetulekut kui varasematel aastatel. (Ibid.)

Mitmete uuringute tulemustest on selgunud, et isad soovivad üha rohkem aega veeta oma perega, eriti laste esimestel elunädalatel. Seda on järeldatud sellest, et isad võtavad sel ajal aina rohkem puhkust töölt. Peamiselt kasutatakse puhkusepäevi lapse sündimisel ning tema esimestel elukuudel. Riikides, kus ei võimaldata isadele vanemapuhkust, kasutavad isad teisi puhkuseliike, et olla ühe rohkem koos oma perega. (Huerta et al 2013)

Isade suuremat kaasatust pereellu seostatakse mitmete positiivsete aspektidega. Neist tähtsaimaks loetakse laste kvaliteetsemat vaimset arengut. Lisaks sellele, et isade suurem pühendumine mõjub pereelule hästi, mõjub see ka isadele endile hästi. Pereellu rohkem panustavatel isadel on paremad töötulemused, neil on väiksem abielulahutuse risk ning nad on rohkem rahul oma eluga. (Ibid.)

1.2.4. Laste vaesuse vähendamine

Laste vaesus on kujunenud üle maailma üheks suurimaks sotsiaalseks probleemiks. Hoolimata seni rakendatud abinõudest, on laste vaesus endiselt aktuaalne mitmetes riikides. Näiteks Euroopas kannatab iga viies laps suhtelises vaesuses. Kõige suurema vaesuse riskiga lapsed kasvavad töötute vanematega, üksikvanematega või rohkem kui kolmelapselistes peredes. (Arcanjo et al 2012)

Alates 1980. aastast on keskmine perede sissetulek hakanud kasvama kõikides OECD riikides. Samal ajal on kasvama hakanud ka laste vaesuse protsent. Sellest järeldatakse, et lastega perede sissetulek on kasvanud vähem kui lasteta perede sissetulek. Laste vaesuse vähendamise puhul on oluline, et vanemad ei jääks pikaajalisse sõltuvusse rahalistest peretoetustest. Tasustatud töö on parim vahend igasuguse vaesuse vastu võitlemiseks. (Adema 2012)

Üksikvanemaga perekondade vaesuse riski mõjutavad ka alimendid. Paljud lapsevanemad, kellel on kohustus maksta alimente ehk lapsetoetust teisele vanemale, ei tee

seda. Selleks, et aidata last kasvatavat lapsevanemat on loodud riiklikud lastetoetuse programmid ja fondid. Nende fondide ülesandeks on aidata alimenditeta jäänud üksikvanemat ja vähendada laste vaesust. Kuna üksikvanemate arv on aasta-aastalt kasvanud, siis selliste programmide ja fondide olemasolu on eriti kriitiline. (Adema 2012)

Programmid ja fondid töötavad OECD riikides erinevate põhimõtetega. Enamikest fondidest saavad üksikvanemad vajaliku raha kätte enne, kui riik hakkab seda teiselt vanemalt vastavate abinõudega sisse nõudma. Erandiks on taaskord Ameerika Ühendriigid. Sealne fond peab saama enne raha kätte teiselt lapsevanemalt kui tehakse fondist väljamakse last kasvatavale üksikvanemale. (Ibid.)

1.2.5. Pere- ja tööelu vaheline tasakaal ja rahulolu

Viimastel aastatel on perestruktuuris toimunud mitmeid muutusi. Üha enam suureneb üksikvanematega perekondade, väikeste lastega perekondade ja perede, kes peavad oma eakate vanemate eest hoolitsema, arv. Sellised muutused on tekitanud töötajate seas konflikti töö- ja pereelu vahel ning tööandjatel on tekkinud mured töötajate produktiivsuse osas. Konfliktki tõttu ei ole töötajad rahul oma tööga, vahetatakse tihedamini töökohti, töötajate produktiivsus on langenud ning üha rohkem kannatatakse stressi all. (Mulvaney 2011)

Seetõttu rakendavad mitmed OECD riigid tööd ja pereelu siduvaid abinõusid. Nende abinõude eesmärkideks on edendada soolist võrdsuslikkust nii kodus ja kui ka töökohas, tugevdada isa ja lapse vahelisi suhteid, suurendada naistöajõu mahtu tööturul ning toetada laste psühholoogilist arengut. (Huerta et al 2013)

Ühe abinõuna pakuvad mitmed töökohad paindlikumat tööaega. See tähendab seda, et ei kehti traditsioonilised töötamise kellajad. Töötajad on tööpäeval kohustatud töötama teatud kindlatel kellaegadel, ent hommikused ja õhtused töötunnid on paindlikud. Paindlikud on need seetõttu, et hommikuti võib tulla hiljem või õhtuti lahkuda varem, eeldusel, et need tunnid tehakse mõnel teisel päeval järgi. Sellise paindliku tööajaga süsteem sobib paljudele väikeste lastega peredele. (Mulvaney 2011)

Mitmetes töökohtades rakendatakse ka töökohustuste jagamist. Tööjagamise eelduseks on kaks poolekohaga töötajat, kellest üks töötab nädala alguses ja teine nädala lõpus. Mõlemad töötajad töötavad samas projektis 3 päeva nädalas, tekitades ühe päeva nädalas, millal nad on mõlemad tööl. See päev on oluline selleks, et viia teine töötaja seni tehtud

edusammudega kurssi. Lisaks tööjagamisele pakutakse ka kodustes tingimustes töötamise võimalust, juhul kui suurema osa tööst saab teha arvuti ja interneti abiga. (Mulvaney 2011)

Töö- ja pereelu tasakaalustavate abinõuete kasutamise tulemusega on rahul nii töötajad kui ka tööandjad. Tööandjate seisukohast lähtudes tehakse tööd efektiivsemalt ja hoolikamalt, töötajad ei puudu töölt ning sellised töökohad meelitavad ligi kvaliteetset tööjõudu. Töötajad ise on rohkem rahul oma töökohaga, kannatatakse vähem stressi sümptomite all ning kombineeritakse paremini karjääri ja pereelu vahelist aega. (Ibid.)

1.2.6. Laste arengu toetamine

Iga lapsevanema kui ka riigi, üheks prioriteediks on hoolitseda laste kvaliteetse arengu eest. Olulised aspektid lapse arengu juures oma vanemate majanduslik olukord, lapsega veedetud aeg, riigi poolsed lastehoiu teenused jne. Noorematele lastele on riigipoolsetest teenustest tähtsaimad lasteaed, kodune lastehoid ja eelkool. Vanemate laste jaoks on olulised alg-, põhi- ja kõrgkool. Sellepärast on peretoetuste üheks oluliseks osaks ka keskenduda laste vajadustele. (Adema 2012)

Lapse arengut toetavad kõige rohkem tema vanemad ja nende poolne laste üleskasvatamine. On lapsi, kellele vanemad ei saa majanduslikel või muudel põhjustel pakkuda parimat hoolitsust. Seega peab sekkuma riik, et aidata selliseid perekondasid. Paljud riigid on rakendanud abinõusid, mis aitavad selliseid vanemaid. Nendeks abinõudeks on igasugused nõustamisteenused, spetsialistide külaskäigud, puuetega laste vanematele erilist koolitused jne. (Ibid.)

Üheks oluliseks riigi poolseks meetmeks laste arengu toetamisel on lasteaia- ja koolikohad. Põhjamaades on täheldatud, et mida parem on laste eest hoolitsemise kvaliteet lasteaedades ja koolides, seda kiirem on laste areng, edukamad edasised õppetulemused ja laste heaolu. Üheks laste arengu mõõtmise vahendiks on PISA testid. (Ibid.)

2. UURINGU METOODIKA JA ANDMED

2.1. Analüüsi meetodi kirjeldus

Selleks, et uurida statistiliste andmete põhjal peretoetuste mõju, rakendatakse antud töös korrelatsioonanalüüsi. Korrelatsioonanalüüsis kasutatakse sisendnäitajana peretoetuste mahtu protsentides SKP-st, mis on X-teljel. Näitajat tutvustatakse lähemalt punktis 2.2. Väljundnäitajateks on viljakuse määr, emade tööhõivemäär, isaduspuhkuse nädalade arv, laste vaesuse määr, inimeste rahulolu töö- ja pereelu vaheliste suhete osas ning lastearengu taset iseloomustavad PISA 2012. aasta lugemistestide tulemused. Väljundnäitajaid tutvustatakse täpsemalt punktides 2.2.1. kuni 2.2.6. Väljundnäitajad on Y-telgedel.

Korrelatsioonanalüüsi käigus leitakse võrrand, mis iseloomustab sisendnäitaja seotust väljundnäitajaga. Võrrandi põhjal on võimalik prognoosida väljundnäitaja muutust ehk kui muuta sisendnäitajat ühe punkti võrra. Võrrandi vabaliige näitab väljundnäitaja suurust, kui peretoetuste osakaal SKP-st oleks 0.

Leitakse korrelatsioonikordaja ruut ehk determinatsioonikordaja, mis näitab kui suure osa seletab peretoetuste suurus SKP-st ära väljundnäitaja hajuvuse. Korrelatsioonikordaja näitab seost sisendnäitaja ja väljundnäitaja vahel. Korrelatsioonikordaja jääb vahemikku -1 kuni 1. Mida lähemale on korrelatsioonikordaja ühele või miinus ühele, seda suurem on seos näitajate vahel. Seos võib olla positiivne või negatiivne.

Analüüsis võrreldakse sarnaste perepoliitiliste põhimõtete ja poliitikaga OECD riike. Võrreldavaid andmeid ei ole kasutatud Iisraeli, Tšiili ja Mehhiko kohta, kuna nende kultuuriline taust erineb võrreldes teiste OECD riikidega. Samuti ei kasutata statistilisi andmeid Ameerika Ühendriikide kohta, kuna nende peretoetuste süsteem keskendub peamiselt teenuste osutamisele ja maksusoodustuste rakendamisele. Korrelatsioonanalüüsi käigus ei kasutata andmeid ka Ungari kohta, sest Ungari põhjustab anomaaliat. Nimelt kulutab riik peretoetustele palju, aga tulemused on nõrgad. Teiste puudu olevate OECD riikide kohta vastavat võrreldavat statistikat ei olnud avaldatud.

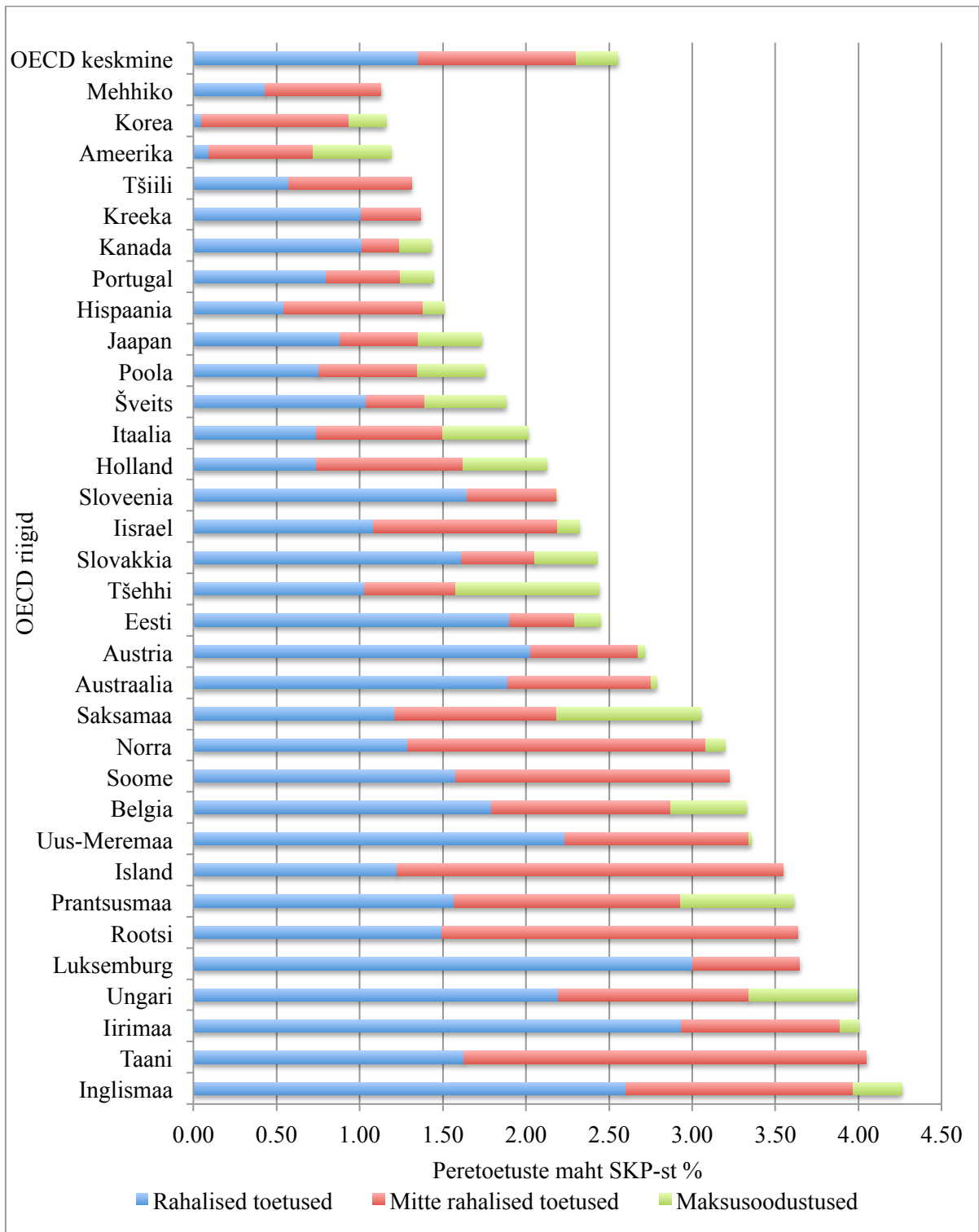
2.2. Peretoetuste suurus SKP-st

Tänapäeval on peretoetused muutunud üha tähtsamaks, arvestades majandussurutist ja laste vaesuse riski. Seega on OECD ja EU riikides kasutusel mitmeid toetuseid: rahalised toetused, mis koosnevad peamiselt sissetuleku toetusest vanemapuhkuse ajal ja laste toetusest, mitterahalised toetused, mis koosnevad peamiselt teenustest nagu lastehoid lasteaedades, ning maksusoodustused. (Adema *et al* 2014)

OECD riikide keskmine peretoetuste osakaal SKP-st oli 2011. aastal 2,55%. Üle 4% SKP-st kulutavad peretoetustele Iirimaa, Inglismaa ja Luxemburg. Ühtlasi on Iirimaa ja Inglismaa suurendanud kõige rohkem peretoetuste protsenti SKP-st aastal 2007-2009, ent OECD riikides üldiselt ei ole peretoetuste osakaal SKP-st läbi aastate palju muutunud – keskmiselt ligikaudu 0,1%. (Ibid.)

Joonisel 1 on ära toodud peretoetuste suurus SKP-st OECD riikide ja toetuse liigi lõikes. Kõige rohkem kulutavad peretoetustele Iirimaa, Inglismaa, Luksemburg ja Prantsusmaa. Kõige vähem kulutavad Korea, Mehhiko, USA ja Šveits. Graafikult on näha, et suurem peretoetuste osakaal SKP-st on arenenumates riikides ja madalamad toetused vähem arenenud riikides.

Jooniselt 1 on näha, et Eestis on kogu peretoetuste maht SKP-st peaaegu võrdne OECD riikide keskmisega, mis on 2,55%. Võrreldes OECD riikide keskmisega, on Eestis suurem rahaliste toetuste osakaal, väiksem teenuste ja maksusoodustuste osakaal. Eesti peretoetuste maht on väiksem ka võrreldes Põhjamaadega.

Joonis 1. OECD riikide peretoetuste suurus % SKP-st 2011. aastal
 Allikas: (Autori koostatud lisa 1 toodud andmete alusel)

2011. aastal moodustasid rahalised peretoetused üle 50% kogu peretoetuste mahust. Eranditeks olid Prantsusmaa, Saksamaa, Jaapan, Korea, Mehiko jne. OECD riikides nähakse

rahalisi peretoetuseid kui kõige paindlikumaid. Lisaks on nendest kõige rohkem abi laste vaesuse leevendamiseks, mis on probleemiks peaaegu kõikides OECD riikides. (Adema *et al* 2014)

Maksusoodustused on samuti väga laialdases kasutuses mitmetes OECD riikides. Peamised kasusaajad on mitmelapselised perekonnad. Saksamaal, Jaapanis, Hollandis, Sloveenias ja Ameerika Ühendriikides moodustasid need 2009. aastal 30% kogu peretoetuste mahust, 2011. aastal rohkem kui 35%. Maksusoodustuste liike on erinevaid, kuid peamiselt saab maksude deklareerimisel maksusoodustust laste pealt ning soodustatakse lastega seotud kulutusi. (Ibid.)

Nagu rahalised toetused, moodustavad osa peretoetustest ka lastega seotud teenused. Mitterahalised toetused ehk teenused moodustasid 2009. aastal umbes 1% SKP-st ning 2011. aastal umbes 10% kogu peretoetuste mahust. Suurimad teenusepakkujad on Tšiili, Itaalia, Korea, Mehhiko ja Põhjamaad, kulutades kogu peretoetuste mahust 50% või enam ainult lastega seotud teenustele. Peamisteks teenusteks on lasteaia kohad, kodune abi peredele ja sotsiaaltöötaja abi. (Ibid.)

2.3. Peretoetuste eesmärkide saavutused OECD riikides

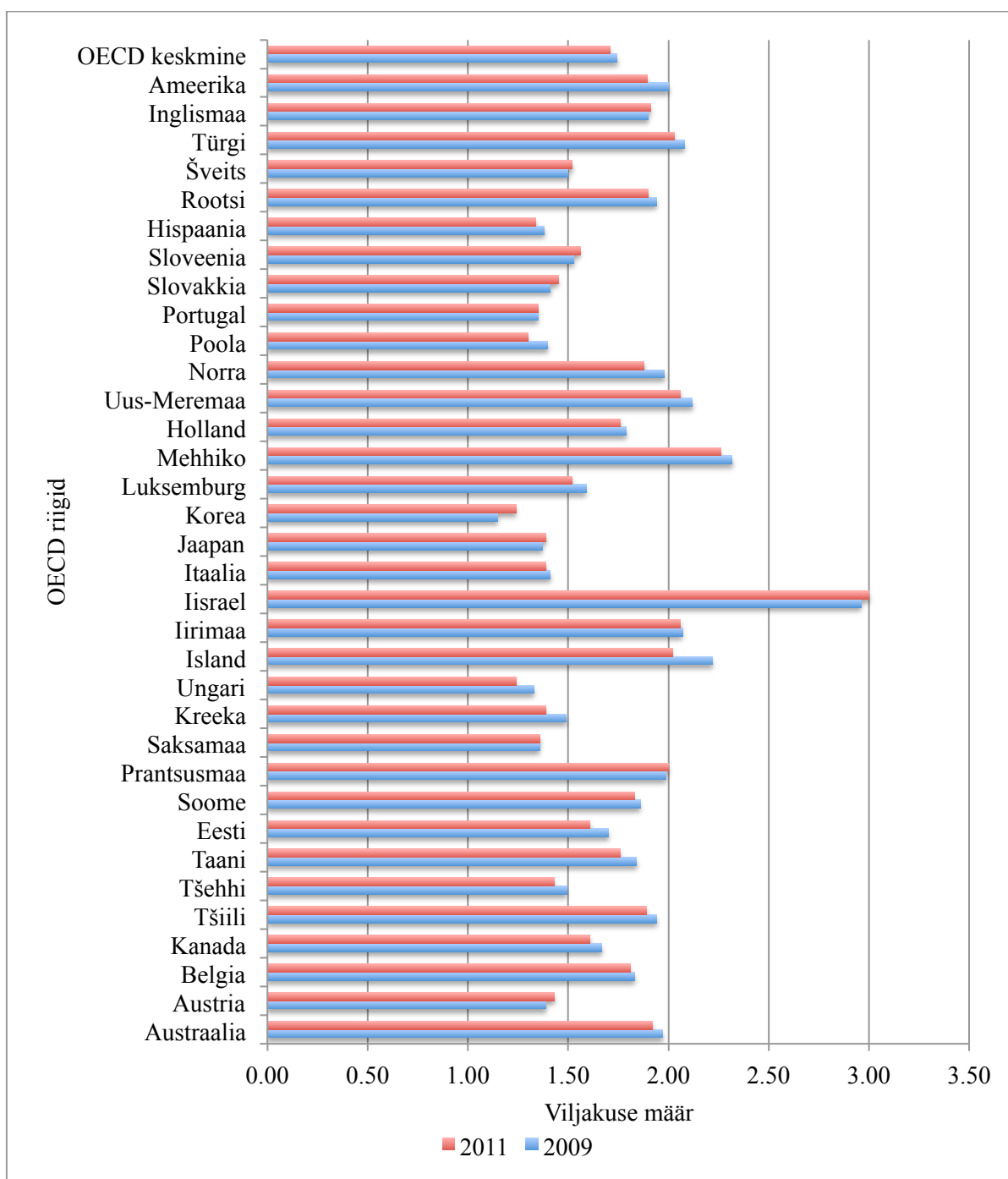
2.3.1. Viljakuse määr

1970. aastatel oli viljakuse määr OECD riikides madal. 1998. aastal hakkas see tõusma ning oli tõusutrendis kuni 2008. aastani: 1998. aastal oli viljakuse määr 1,46 ning aastaks 2008 oli see 1,59. Viljakuse määr tõusis enim Bulgaarias (1,11-1,48), Tšehhis (1,16-1,50), Eestis (1,28-1,65) ja Hispaanias (1,16-1,46). 2005. aastal olid kõrgemad viljakuse määrad Põhja-Euroopa ning madalamad Kesk- ja Lõuna-Euroopa OECD riikides. (Crosignani 2010)

Aasia, Kesk- ja Lõuna Euroopa OECD riikides on alati olnud madal sündimus ja 2009. aastal oli see endiselt väga madal. Keskmise viljakuse määr 2009. aastal oli nendes riikides 1,3, mis tähendab et ühe naise kohta oli 1,3 last. Kõige madalam viljakuse määr 2009. aastal oli Koreas – 1,2. Madala viljakuse määra tõttu prognoositakse tulevastel aastatel väiksemat rahva juurdekasvu. (Fertility trends ... 2011)

Joonisel 2 on toodud andmed viljakuse määra kohta 2009. aastal ja 2011. aastal. Statistilised andmed pärinevad OECD riikide perestatistika andmebaasist. Jooniselt on näha,

et viljakuse määr ei ole kahe aasta võrdluses palju muutunud. Peamine trend on viljakuse määra langemine. 2009. aastal on viljakuse määr Eestis 1,7 ja 2011. aastal 1,61, mis on OECD riikide keskmisest tasemest vastavalt 0,05 ja 0,1 madalam. Võrreldes Põhjamaadega, on viljakuse määr Eestis samuti madalam.

Joonis 2. OECD riikide viljakuse määrad 2009. aastal ja 2011. aastal
Allikas: (Autori koostatud lisa 2 toodud andmete alusel)

Jooniselt 2 on näha, et kõrge viljakuse määr on Iisraelis, Islandil, Mehhikos, Uus-Meremaal ja Irimaal ning madal Koreas, Ungaris ja Portugalis. Kõrge viljakuse määr Iisraelis, võib olla tingitud kultuurilistest ja religioossetest eripäradest. Jooniselt on samuti näha, et kõige kõrgemad viljakuse määrad on inglise keelt kõnelevates OECD riikides. Madalad viljakuse määrad jäävad Aasia riikidesse ja Kesk-Euroopasse.

2.3.2. Emade tööhõive

Läbi aegade on olnud töajuturul meessoost töötajaid rohkem kui naissoost töajõudu. 1960. aastal hakkas OECD riikide töajuturul kasvama naistöajõu osakaal. Esimesena hakkas naistöajõu osakaal kasvama inglise keelt kõnelevates riikides ning Põhjamaades. Irimaal, Hollandis ja Hispaanias hakkas naistöajõu osakaal suurenema aastate vahemikus 1990-2000. Keskmiselt on OECD riikides naistöajõudu 13% vähem kui meessoost töajõudu. (Adema 2012)

Inglise keelt kõnelevates OECD riikides on naistöajõu määr endiselt OECD riikide keskmisest kõrgemal ning seda tänu avaliku sektori kulutustele peretoetustele. Austraalias, Uus-Meremaal ja Inglismaal töötavad paljud emad poole kohaga kuni lapse kooliealiseks saamiseni. Peretoetustest saavad emad lississetulekut ning poolekohaga töö kõrvalt on neil rohkem aega lastega tegelemise jaoks. (Ibid.)

Hispaanias võivad lapsevanemad kasutada lapsehoolduspuhkust kuni lapse kolme aastaseks saamiseni. Lapsehoolduspuhkus ei ole Hispaanias tasustatud puhkus. Samal ajal peab töandja puhkusel oleva lapsevanema tööpositsiooni tema jaoks säilitama vähemalt ühe aasta jooksul ning sotsiaalkindlustusmaksu peab maksma tema eest vähemalt 2 aastat. Hispaanias on täheldatud, et kui lapsehoolduspuhkus muutuks tasustatuks, hakkaks rohkem lapsevanemaid seda kasutama ning ühtlasi mõjuks see ka laste heaolule paremini. (Lapuerta 2013)

Lisaks sellele, et OECD riikides on töajuturul sooline ebavõrdus, on seal erinevad tööintensiivsustasemed. Täistöajõuga töötavad naised ja mehed peamiselt Aasias, Põhjamaades ja Lõuna-Euroopa riikides. Hollandis, Saksamaal ja Šveitsis, samuti ka paljudes inglise keelt kõnelevates maades, töötavad naised ja mehed poole kohaga. Naistöajõu osakaalu kasvamist on enim täheldatud just osalise töajajaga ametikohtadel. (Ibid.)

Paljudes OECD riikides on poolekohaga ametipostidel töötamine emade jaoks probleemne. Sellised töajõhad on tavaliselt väikese tunnialgaga, sisaldavad väiksemaid

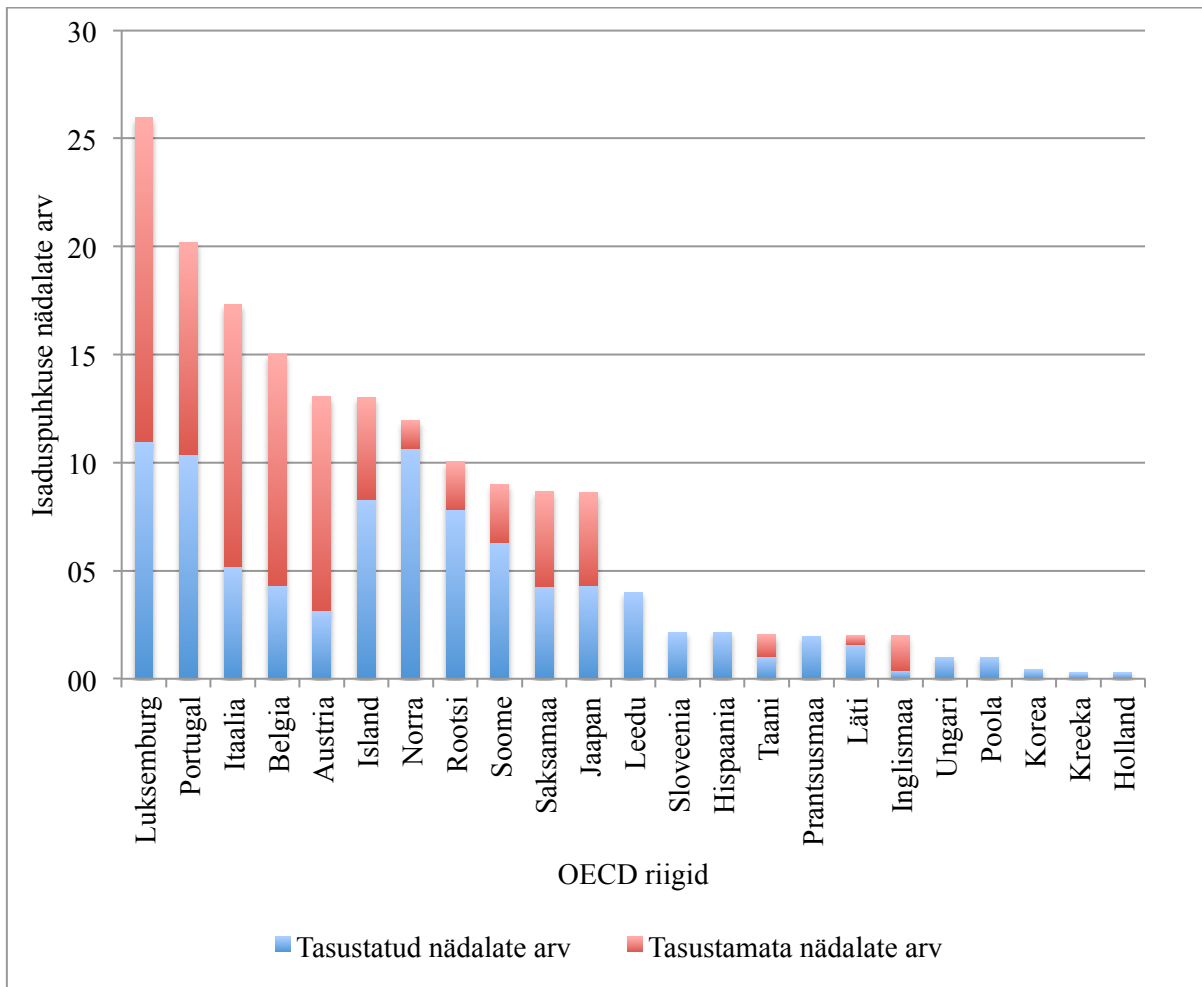
töoga kaasnevaid hüviseid, töö on halva kvaliteediga ja karjääri võimalused on limiteeritud. Paljud vanemad, eriti emad, töötavad siiski poolekohaga, kuna pikad tööpäevad seostuvad pere ja töökohavahelise konfliktiga. Seega eelistavadki naised töötada poolekohaga ning lahkuvad täiskohaga ametitest, et nad saaks rohkem veeta aega perega. (Plomien 2009)

OECD riikide keskmine emade tööhõive määr 2011. aastal oli 65,2%. Kõige kõrgemad emade tööhõive määrad, mis on üle 80%, on Islandil, Sloveenias, Taanis ja Rootsis. Kõige madalamad, mis on alla 55%, on Jaapanis, Ungaris, Mehhikos ja Türgis, kus emade tööhõive määr on ainult 26,06%. Eestis on emade tööhõive määr 1,78% võrra madalam kui OECD keskmine. Võrreldes Põhjamaadega, on Eesti emade tööhõive määr umbes 10% võrra madalam. Täpsem info lisas 3.

2.2.3 Eksklusiivne isade puhkus ja vanemapuhkus

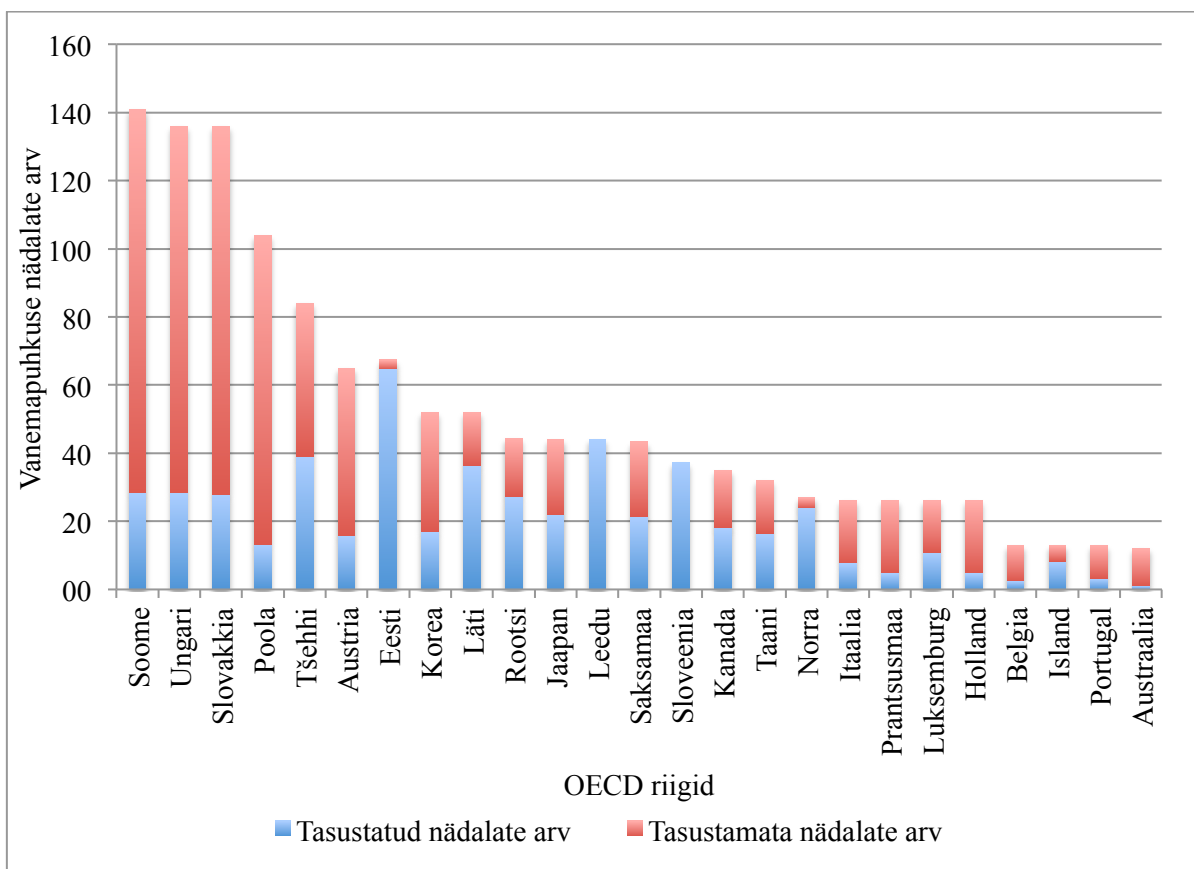
Vanemapuhkus isadele on OECD riikides üsna uudne, olles kehtiv alates 2000. aastast. 2011. aastaks kehtis puhkus isadele juba pooltes OECD riikides, mille võis võtta 5-15 päevaks kohe pärast lapse sündi. Osades OECD riikides on isadele mõeldud vanemapuhkus eksklusiivne. See tähendab seda, et vanemad ei pea omavahel vanemapuhkuse päevi jagama, vaid mõlemale lapsevanemale on ettenähtud oma puhkus. (Adema *et al* 2014)

Luksemburgis saavad isad 26 nädalat tasustatud isaduspuhkust. Tasu puhkuse ajal on 40% keskmisest sissetulekust. 2011. aastal eraldas Island 13 nädalat tasustatud isaduspuhkust, mille jooksul riigi poolt makstav sissetulek on 80% isa palgast. Belgias on spetsiaalselt isadele eraldatud 10 päeva isaduspuhkust, millest 3 päeva on tasustatus 100% palgast ning ülejäänud 7 päeva 3% palgast. Lisaks on Belgias isadele mõeldud 3 kuud vanemapuhkusest, mille jooksul neile makstakse 20% palgast. Sarnane süsteem on ka Itaalia isadele. Portugalis kestab isaduspuhkus 1 kuu ning lisaks sellele kasutab peaaegu iga isa osa puhkusepäevi lapse emaga jagatavast vanemapuhkusest. (Ibid.)

Joonis 3. Isaduspuhkuse nädalate arv OECD riikides 2013. aastal
 Allikas: (Autori koostatud lisas 4 toodud andmete alusel)

Joonisel 3 on välja toodud eksklusiivse isaduspuhkuse nädalate arv riikide lõikes. Samuti on ära toodud, milline osa sellest on tasustatud ja milline osa sellest perioodist ei ole tasustatud. Joonisel 4 on ära toodud vanemapuhkuse nädalad. Vanemapuhkuse päevasad saavad mõlemad lapsevanemad omavahel jagada. Joonisel on ära toodud kogu puhkuse nädalate arv ning milline osa sellest on riigi poolt tasustatud. Kõige pikem vanemapuhkuse periood on Soomes, Ungaris ja Slovakkias. Kõige lühem periood on Austraalias, Portugalis ja Islandil. OECD riikide lõikes on Eestis kõige pikemalt tasustatud vanemapuhkuse periood, ent puudub eksklusiivne isaduspuhkus.

Joonis 4. Vanemapuhkuse nädalate arv OECD riikides 2013. aastal
Allikas: (Autori koostatud lisas 5 toodud andmete alusel)

2.2.4. Laste vaesus

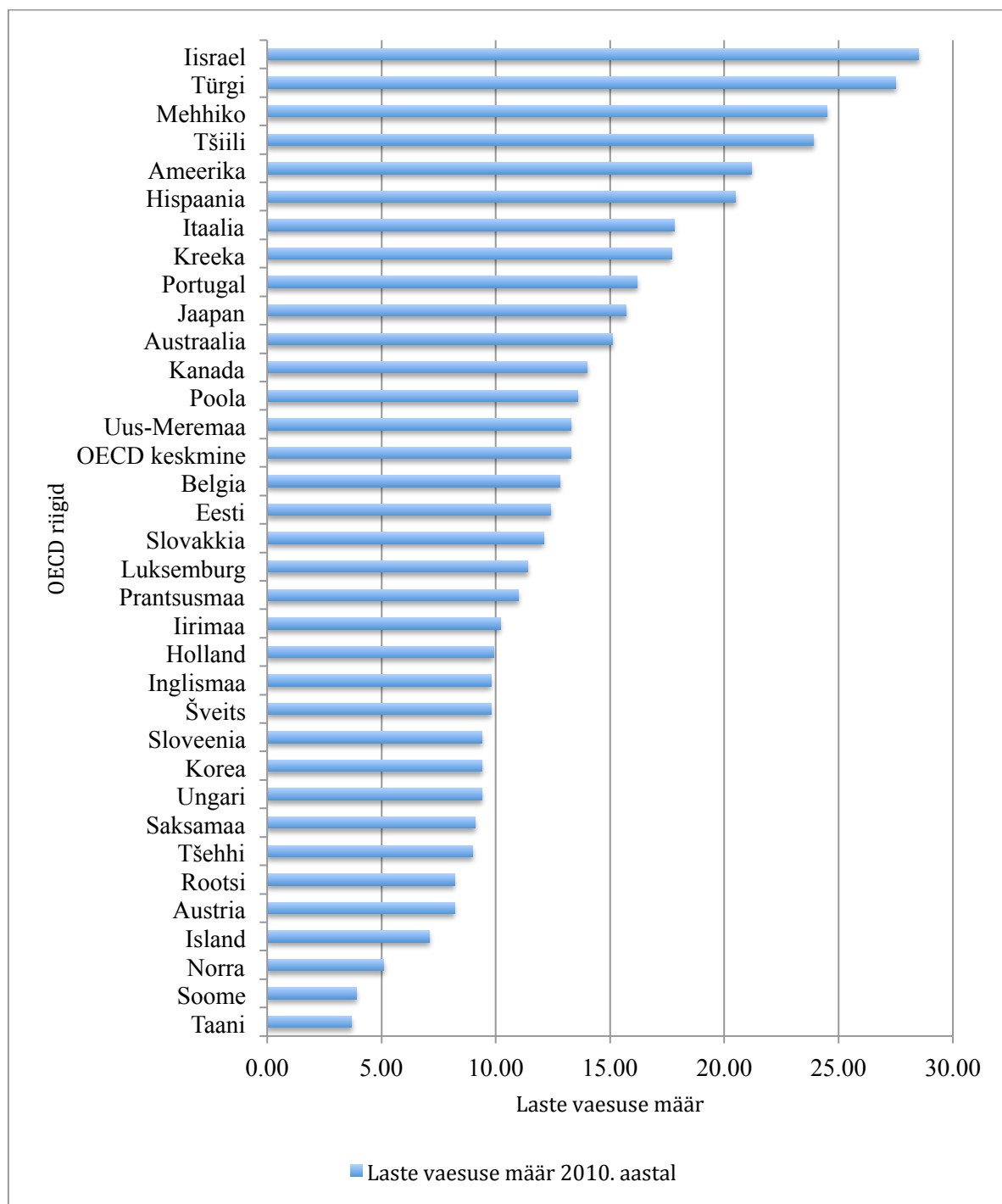
Kui mitmetes riikides on laste vaesus kasvanud, siis teatud OECD riikides on see vähenenud. Suurimad laste vaesuse määrade tõusud on Tšiilis, Itaalias ja Inglismaal. Paljudes riikides, kus naistööjõu määrad on OECD keskmisele lähedal või üle selle, on laste vaesuse tase madal, ent esineb ka erandeid. Eranditeks on Iisrael, Portugal ja Ameerika Ühendriigid. (Adema 2012)

Kõige kõrgem laste vaesus määr, mis oli 24%, oli Ameerikas 1991. aastal. See tähendab, et iga neljas laps kannatas suhtelise vaesuse all. Üheks põhjuseks, miks Ameerikas oli kõrge laste vaesuse määr sel ajal, oli perekondlik struktuur. Naised jäid rasedaks varajases eas, ei lõpetanud keskkooli ja enamik neist jäid üksikuteks vanemateks. Sel ajal elas 66% üksikvanematega peredest suhtelises vaesuses. Laste vaesus on ka praegu Ameerikas üheks suureks probleemiks. Põhjuseid, miks laste vaesuse määr on Ameerikas kõrge, on mitmeid,

ent peamisteks on religioossed ja kultuurilised probleemid, rasside vahelised erimeelsused ja peretoetuste keskendumine lastega seotud teenuste pakkumisele. (Ranjith *et al* 2012)

Viimase 20 aasta jooksul on vaesuse risk OECD riikides üha enam hakanud kasvama lastega peredes. Selle aja jooksul on laste vaesuse määr kasvanud keskmiselt ühe protsendipunkti võrra. Kõrge laste vaesuse määr ehk üle 20% on Bulgaarias, Tšiilis, Iisraelis, Mehhikos, Rumeenias, Hispaanias, Ameerika Ühendriikides ja Türgis. Madal ehk 5% ja alla selle on Taanis, Soomes ja Norras. Aastate vahemikus 2000-2010 on kõige rohkem protsentuaalselt vähenenud laste vaesus Austrias, Iirimaa ja Inglismaal. (Adema *et al* 2014)

Joonisel 5 on ära toodud laste vaesuse määrad 2010. aastal OECD perestatistika andmebaasi andmete alusel. Eesti on OECD riikide seas keskmisel positsioonil, veidi madalam kui OECD keskmine laste vaesuse tase. Madalam laste vaesus on rohkem arenenud Euroopa riikides, eriti Skandinaavia riikides.

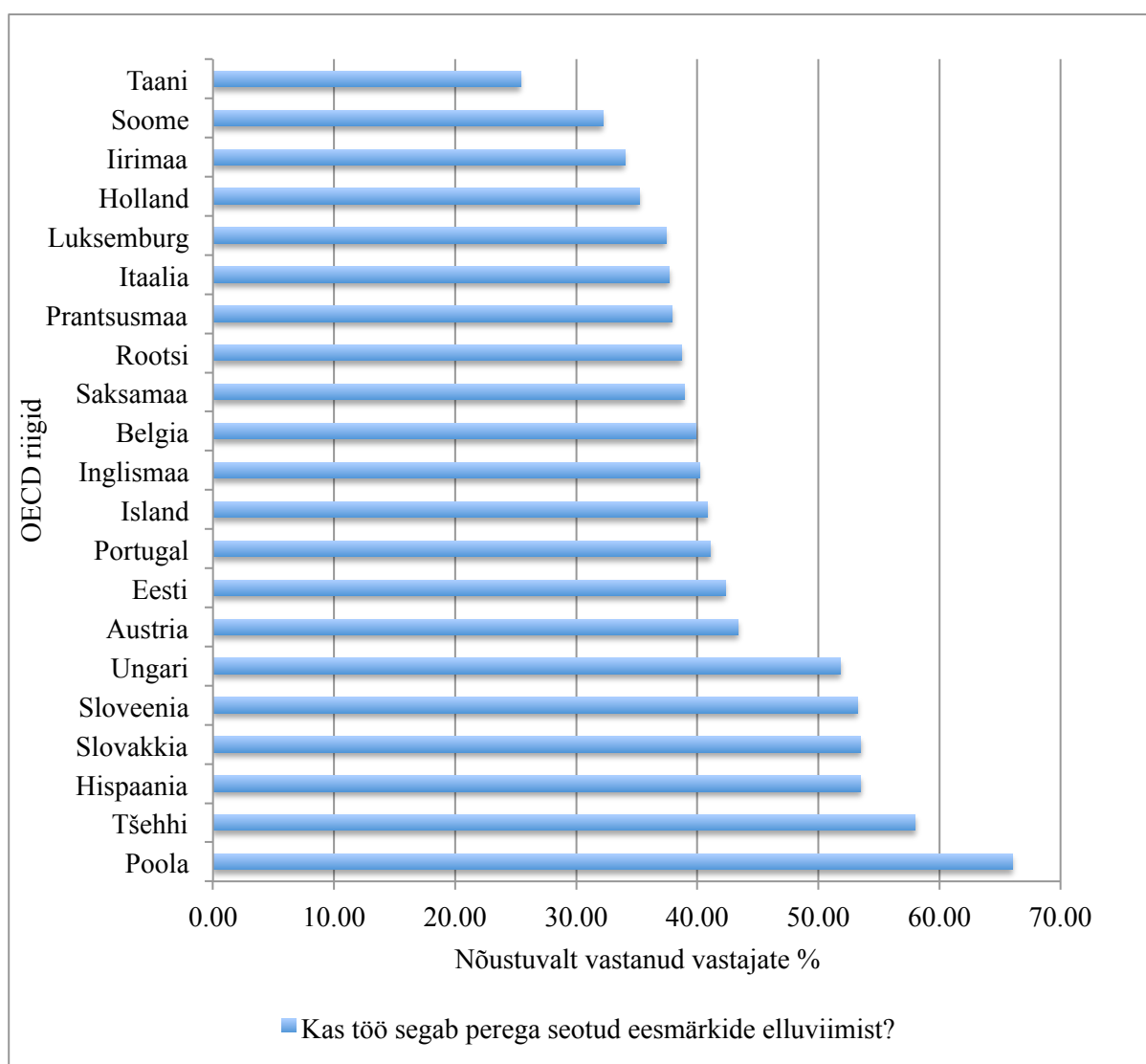
Joonis 5. OECD riikide laste vaesuse tasemed 2011. aastal
 Allikas: (Autori koostatud lisas 6 toodud andmete alusel)

2.2.5. Rahulolematus töö- ja pereelu vahelise tasakaaluga

European Quality of Life viinud läbi uuringu, mille hulgas küsiti inimestelt, kas nad on rahul töö- ja pereelu vahelise tasakaaluga. Uuringu käigus küsiti inimestelt, kas nende töö

segab perega seotud eesmärkide elluviimist. Küsimustikule said vastata kõik Euroopa OECD riikide elanikud kümne palli süsteemis. (European Quality of Life 2012)

Joonisel 6 ära toodud Euroopa OECD riikide elanike vastuste tulemused küsimusele, kas nende töö segab perega seotud eesmärkide elluviimist. Kõige rohkem segab Poola, Tšehhi, Hispaania, Sloveenia ja Slovakkia riigi elanikke nende töö perega seotud eesmärkide elluviimist. Kõige vähem segab Taani, Soome, Hollandi ja Itaalia riigi elanikke nende töö perega seotud eesmärkide elluviimist.

Joonis 6. OECD riikide elanike, kelle töö segab perega seotud eesmärkide elluviimist, arv protsentides 2012. aastal.

Allikas: (Autori koostatud lisa 7 toodud andmete alusel)

Selleks, et inimesed leiaksid töö- ja pereelu vahelise tasakaalu, rakendavad paljud riigid selleks erinevaid abinõusid. Üheks selliseks meetmeks on pandlik tööaeg ja tööaja jagamine. Kõige rohkem rakendatakse seda Rootsis, Soomes, Austrias Saksamaal ja Taanis. Kreekas ja Portugalis on tööaeg rangelt piiritletud ja paindlikku tööaega rakendatakse vähem. (OECD Family ... 2012)

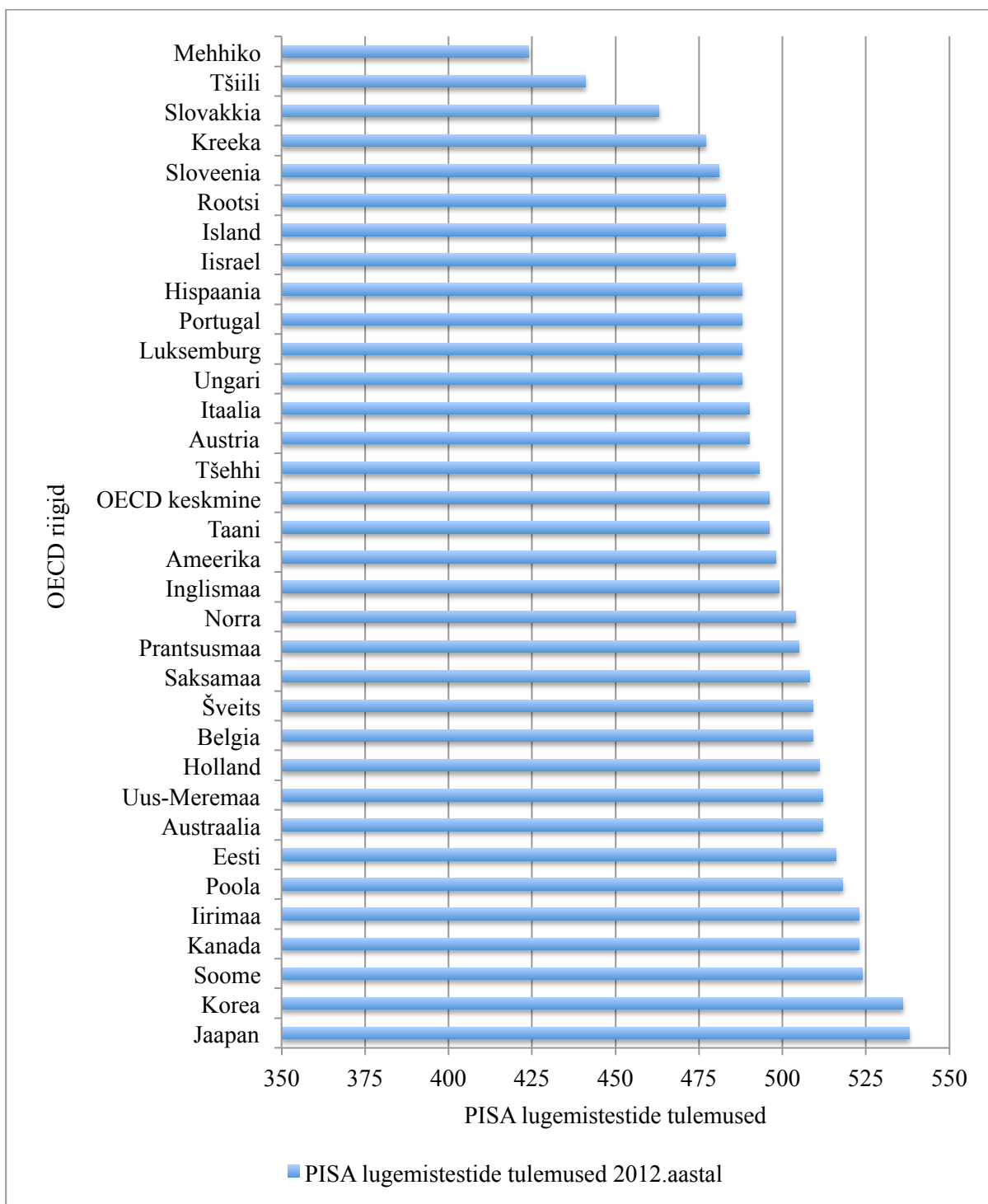
Austraalis rakendavad umbes 41% töökohtades paindliku tööajaga töögraafikuid. Kanadas töötab umbes 54% naistest ja 58% meestest töökohtadel, mis rakendavad paindlikku tööaega. Paindlikku tööaega rakendatakse ka paljudes Jaapanis ja Uus-Meremaal asuvates töökohtades. Vähem kasutatakse seda Ameerikas, rakendades paindlikku tööaega peamiselt emadele. (Ibid.)

Mitmetes töökohtades on võimalik teha tööd ka kodust, eeldusel, et enamus tööst saab teha interneti abiga. Üldjuhul töötatakse $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{3}{4}$ tööaega kodus. Regulaarselt töötab 15% töötajatest kodus Belgias, Tšehhis, Taanis, Soomes ja Hollandis. Samas on väga haruldane, et kodus töötaksid Itaalia, Ungari, Portugali või Türgi elanikud. Peamised kodus töötajad on naised ja emad, kes töötavad alles sündinud ja väikeste laste kõrvalt. (Ibid.)

2.2.6. Laste arengu toetamine

Riigi poolne laste arengu toetamine läbi lasteaia kohtade ja koolikohtade on lisaks lastele kasulik ka nende vanematele, kes saavad asuda tööle, samal ajal kui nende laps kasutab hoiuteenuseid või käib koolis. OECD riikides on hoiuteenuste ja eelkoolis käimiste osakaal kasvanud. Aastate vahemikus 1998 kuni 2007 kasvas laste eelkoolis osalemine 50%-le, olles enne vaid 30%. Mitmetes OECD riikides on eelkool subsideeritud või tasuta. Eelkooli teenuseid kasutatakse rohkem Põhjamaades, vähem muudes Euroopa riikides, Austraalias ja Uus-Meremaal. (Adema 2012)

Laste arengut ja selle kvaliteeti saab hinnata alles siis, kui laps käib koolis. Üheks selliseks hindamise meetodiks on PISA testid ja nende tulemused. PISA ühed olulisemad testid on lugemisoskuste, matemaatika ja loodusteaduste test. Igas testis on maksimaalselt võimalik saada 1000 punkti. Antud töös keskendutakse lugemistestide tulemusele, mis toimusid 2012. aastal. (PISA 2012 Results ... 2014)

Joonis 7. OECD riikide PISA lugemistesti tulemused 2012. aastal
 Allikas: (Autori koostatud lisa 8 toodud andmete alusel)

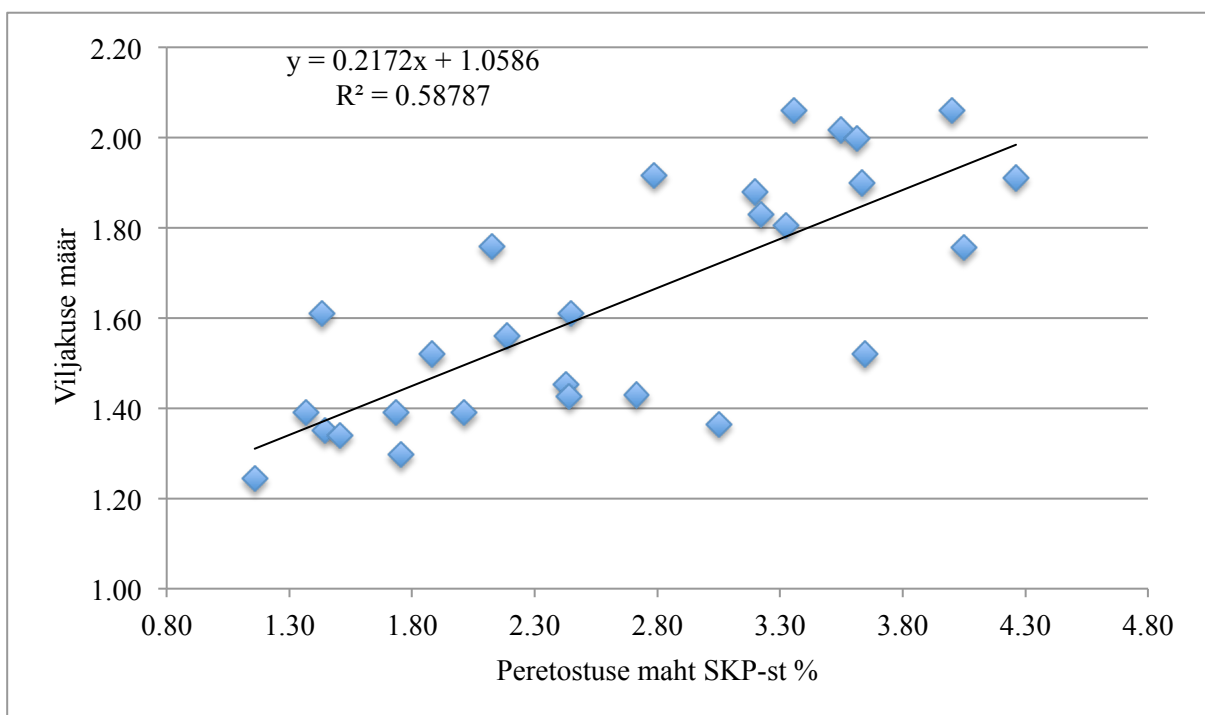
Joonisel 7 on näidatud PISA lugemistesti tulemused 2012. aastal. Kõige paremad lugemistesti tulemused olid Hiinas, Hongkongis, Singapuris, Jaapanis ja Koreas. Nagu ka eelmiste näitajate puhul on ka siin paremad tulemused arenenumates riikides. Eesti tulemus

on OECD riikide keskmisest näitajast parem. 64-st osalenud riigist 32 parandasid oma tulemust, võrreldes 2010. aasta tulemustega. 8% testis osalenud õpilastest saavutasid maksimaalse taseme. Testi tulemustest selgus tõsiasi, et tüdrukutel on paremad tulemused kui poistel. (Ibid.)

3. KORRELATSIOONANALÜÜSI TULEMUSED JA JÄRELDUSED

3.1. Viljakusemäär korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st

Esimeseks analüüsitavaks näitajaks oli viljakuse määr ja selle sõltuvus peretoetuste suurusest. Analüüsi tulemused on näha joonisel 8.

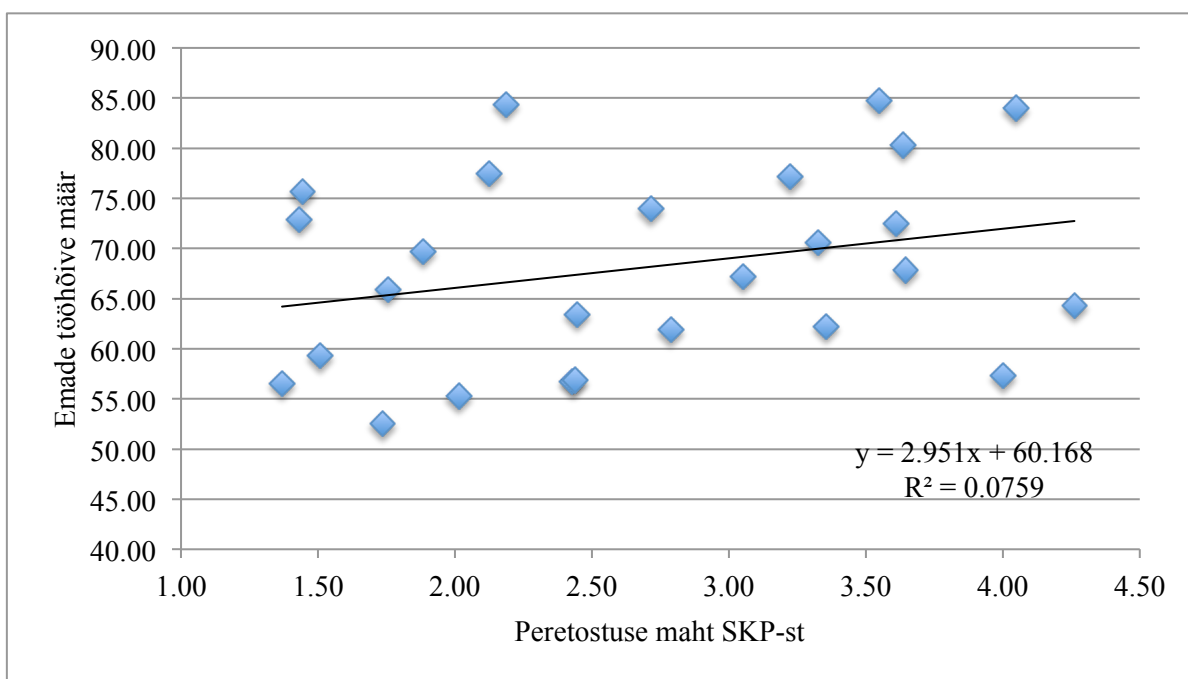
Joonis 8. Korrelatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st viljakuse määraga
Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 2 toodud andmete alusel)

Jooniselt 8 on näha, et tegemist on positiivse seosega: mida mahukamad on peretoetused, seda kõrgem on viljakuse määr ja vastupidi. Korrelatsioonikordaja ruut ehk determinatsioonikordaja on ümardatult 0,59. See näitab, et selles mudelis peretoetuste suurus kirjeldab ära 59% viljakuse määra hajuvusest. Korrelatsioonikordaja on 0,766, mis näitab

küllaltki tugevat seost viljakuse määra ja peretoetuste suuruse vahel. Seega võib järeldada, et suuremad peretoetused soosivad kõrgemat viljakuse määra OECD riikides. Võrrandi $y = 0,2172x + 1,0586$ põhjal on võimalik arvutada prognoositav viljakuse määr sõltuvalt peretoetuste suurusest. Kui peretoetuseid suurendada 1 punkti võrra, suureneb viljakuse määra tase 0,2172 punkti võrra. Kui peretoetused on tasemel 0 ehk peretoetuseid ei rakendata üldse siis viljakuse määr oleks tasemel 1,0586.

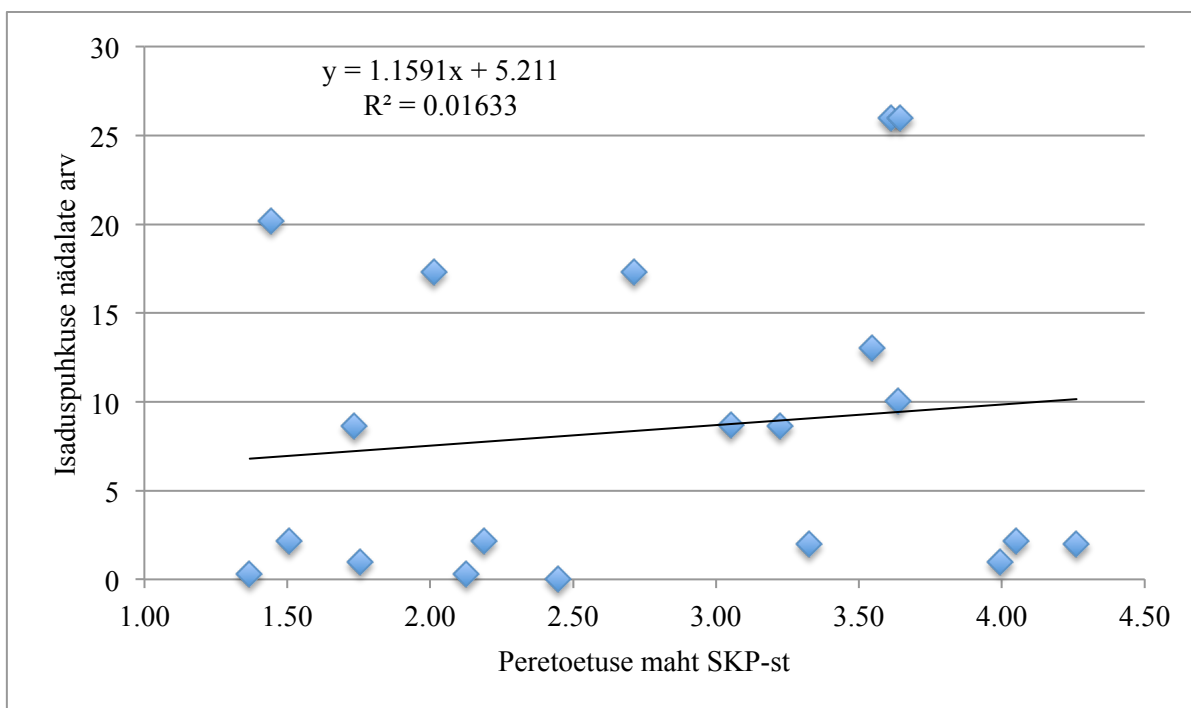
3.2. Emade tööhõive korrelatsioonanalüüs peretoetuse suurusega SKP-st

Teiseks näitajaks sai valitud töötavate emade, kelle lapsed on alla 15 eluaastat, tööhõive määr. Jooniselt 9 on näha, et punktid asetsevad joonisel hajutatult ja märgatav seos puudub. Determinatsioonikordaja on 0,076 ehk peretoetuste suurus seletab ainult 7,5% emade tööhõive määra hajuvusest. Korrelatsioonikordaja on 0,275, mis tähendab nõrka seost kahe indikaatori vahel.

Joonis 9. Korrelatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st emade tööhõivega
Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 3 toodud andmete alusel)

3.3. Isaduspuhkuse korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st

Joonis 10. Korrelatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st isaduspuhkuse nädalate arvuga

Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 4 toodud andmete alusel)

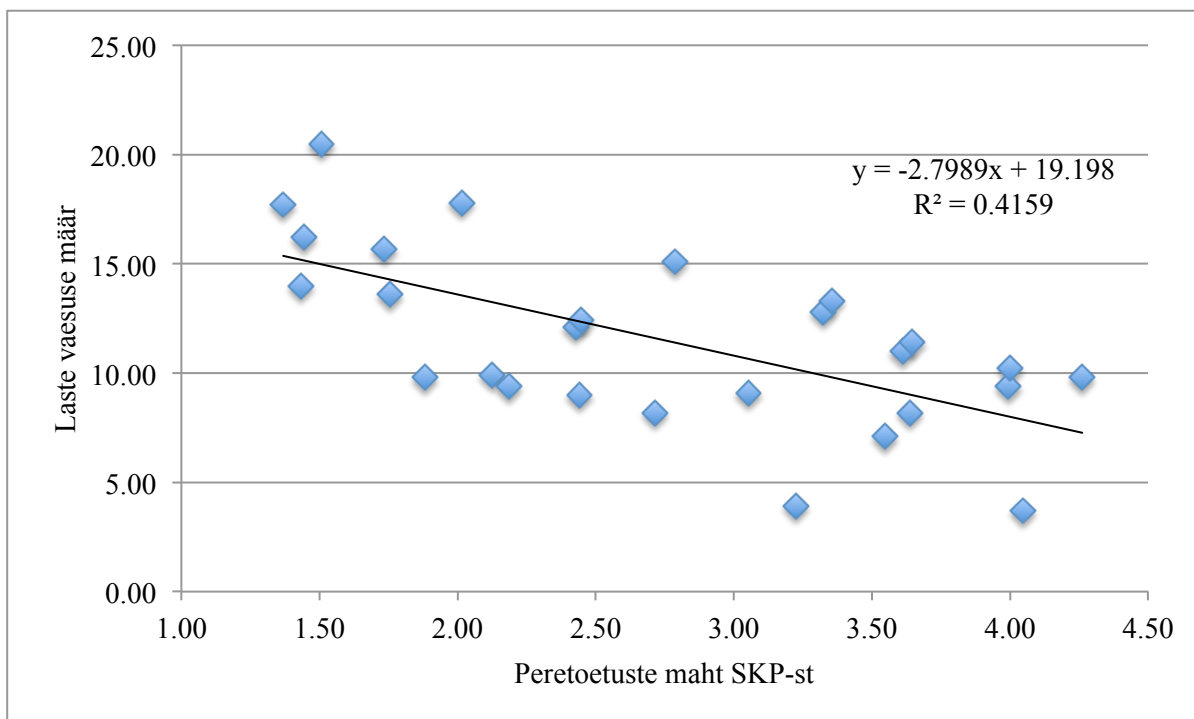
Järgmiseks näitajaks sai valitud eksklusiivne isaduspuhkus. Jooniselt 10 on näha, et punktid asetsevad joonisel hajutatult, trendi joonest kaugel ja märgatav seos puudub. Determinatsioonikordaja on 0,016 ehk peretoetuste suurus seletab vaid 1,6% eksklusiivse isaduspuhkuse hajuvusest. Korrelatsioonikordaja on 0,128, mis tähendab väga nõrka seost kahe indikaatori vahel. Seose puudus võib olla tingitud sellest, et enamikes riikides, kus pakutakse isaduspuhkust, on see suures osas või üldse tasustamata.

Seose puudumist võib seletada ka küllaltki väheste riikide arv, kes pakuvad isaduspuhkust. Samuti on üheks seose puudumise põhjuseks asjaolu, et tegemist on ajalise toetusega, mitte rahaliselt mõõdetava toetusega.

3.4. Laste vaesuse määra korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st

Järgmiseks uuritavaks indikaatoriks on laste vaesus. Joonisel 11 on näha, et tegemist on negatiivse seosega: mida väiksemad on peretoetused, seda kõrgem on laste vaesuse määr. Punktid asetsevad joonisel küllaltki trendijoonel lähedal, millest võib järeldada seose olemasolu. Determinatsioonikordaja on 0,42, mis tähendab, et peretoetused seletavad ära 42% laste vaesuse määra hajuvusest. Korrelatsioonikordaja on 0,645 ehk tegemist ei ole väga tugeva aga siiski üsna tugeva seosega. Analüüsist saab järeldada, et seos on olemas. Peretoetuste suurendamisel OECD riikides on seega mõju laste vaesuse vähendamisele.

Võrrandi $y = -2,7989x + 19,198$ põhjal on võimalik arvutada prognoositav laste vaesuse määr sõltuvalt peretoetuste suurusest. Kui peretoetuseid suurendada 1 punkti võrra, siis laste vaesuse määr väheneb 2,7989 punkti võrra. Kui peretoetused oleksid tasemel 0 ehk peretoetuseid ei rakendataks üldse siis oleks laste vaesuse määr tasemel 19,198.

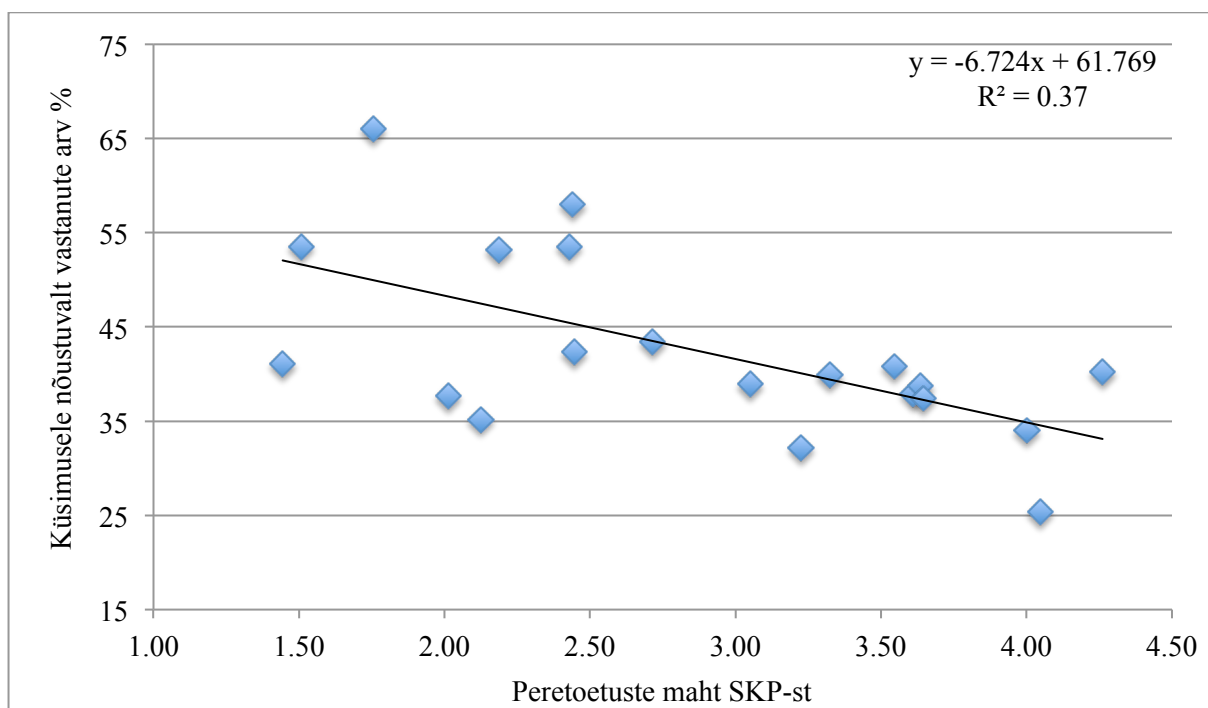

Joonis 11. Korrelatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st laste vaesusega
Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 6 toodud andmete alusel)

3.5. Töö- ja pereelu tasakaalu korrelatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st

Joonisel 12 on näha korrelatsioonanalüüsi tulemust, kus analüüsitakse seost peretoetuste mahu ning rahuloluga töö- ja pereelu vahel. Tegemist on negatiivse seosega. Küsimus, mille tulemusi analüüsitakse, püstitatud nii, et kas inimeste töö segab perega seotud eesmärkide saavutamist. Antud graafikul analüüsitakse küsimusele nõustuvalt vastanud inimeste arvu. Seega, mida suurem on peretoetuste maht, seda vähem segab töö perega seotud eesmärkide saavutamist.

Determinatsioonikordaja on 0,37, mis tähendab, et peretoetuste maht seletab ära 37% töö- ja pereelu vahelise rahulolu hajuvusest. Korrelatsioonikordaja on 0,608. Seega on tegemist küllaltki tugeva korrelatsiooniga, mis tähendab, et kahe näitaja vahel on seos.

Joonis 12. Korrelatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st pere- ja tööelu vahelise rahuloluga 2012. aastal

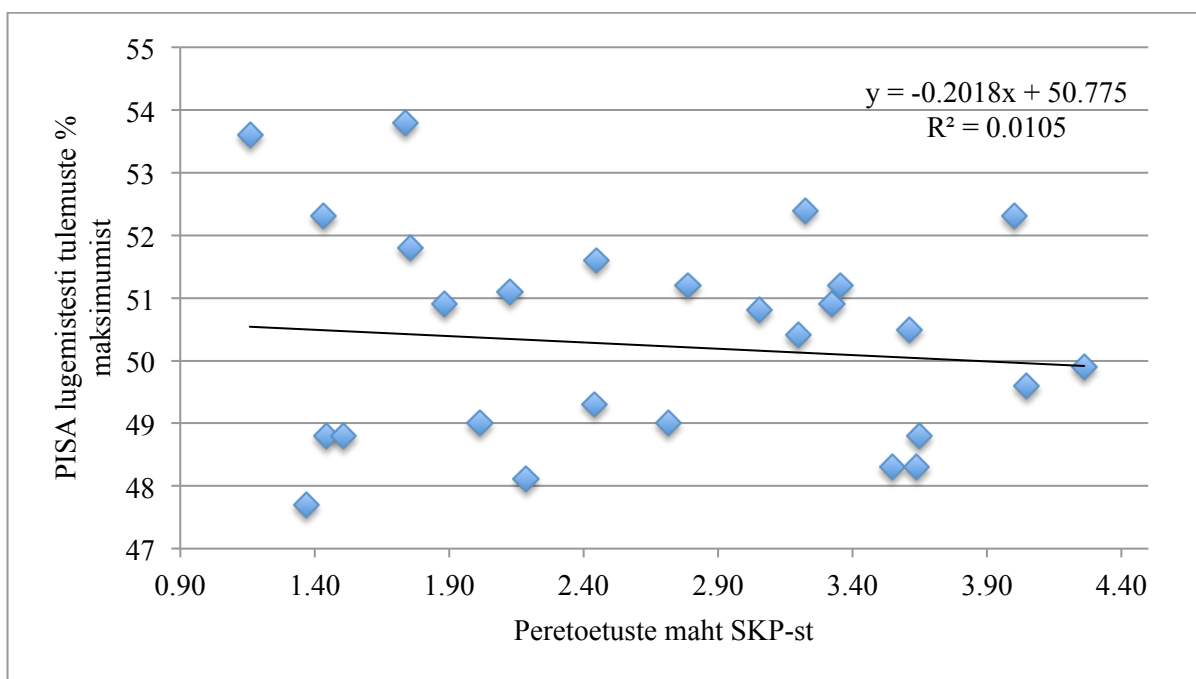
Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 7 toodud andmete alusel)

Peretoetuste suurendamisel OECD riikides on seega mõju töö- ja pereelu vahelise rahulolematuse vähenemisega. Võrrandi $y = -6,724x + 61,769$ põhjal on võimalik arvutada prognoositav rahulolu sõltuvalt peretoetuste suurusest. Kui peretoetuseid suurendada 1 punkti

võrra, siis rahulolematuse töö- ja pereelu vahelistes suhetes väheneb 6,724 punkti võrra. Kui peretoetused oleksid tasemel 0 ehk peretoetuseid OECD riikides ei rakendataks siis rahulolematuse töö- ja pereelu vahel oleks tasemel 61,769.

3.6. PISA lugemistesti korralatsioonanalüüs peretoetuste suurusega SKP-st

Joonisel 13 on toodud korralatsioonanalüüs peretoetuste mahu ja PISA 2012. aasta lugemistesti tulemuste vahel. Jooniselt on näha, et punktid ei asetse väga trendi joone lähisel. Determinatsioonikordaja on ümardatult 0,011. Seega seletab peretoetuste maht ainult 1,1% PISA lugemistesti tulemuste hajuvusest ära. Korralatsioonikordaja on 0,1025, mis tähendab, et peretoetuste mahu ja PISA lugemistestide vahel seos puudub.

Joonis 13. Korralatsioon OECD riikide peretoetuste suuruse % SKP-st PISA 2012. aasta lugemistesti tulemusega

Allikas: (Autori koostatud lisa 1 ja lisa 8 toodud andmete alusel)

3.7. Järeldused ja soovitused

3.7.1. Järeldused korrelatsioonanalüüsist

Korrelatsioonanalüüsi tulemustest selgus, et peretoetustel on enamikel juhtudel positiivne seos valitud indikaatoritega. Analüüsi tulemustest saab järeldada seda, et madalate kulutuste tasemega OECD riikides on soovitatav peretoetuste mahtu tõsta, sest see mõjaks riikide perepoliitika eesmärke mõõtvatele näitajatele positiivselt.

Viljakuse määral on tugev positiivne seos peretoetuste mahuga SKP-st. Seega peretoetuste tõstmisel suureneks viljakuse määr ja iive hakkaks positiivsemaks muutuma. Kuna OECD riikides, eriti Euroopa riikides, on iive negatiivne, siis peretoetuste mahu suurendamine oleks siinkohal õigustatud ja tulemusi andev.

Töötavate emade tööhõive määra ja peretoetuste mahu vahel seos puudub, seega ei mõjuta peretoetuste suurus SKP-st emade tööhõivet. Järelikult ei kasuta emad peretoetusi ära ja naasevad tööturule tagasi peale laste saamist. Seega emad kasutavad neile pakutavaid toetuseid vastavalt toetuse ja emade tööhõive kasvatamise eesmärgile.

Isaduspuhkuse ja peretoetuse mahu vahel samuti seos puudus. Seda ennekõike seetõttu, et eksklusiivne isaduspuhkus on väga uudne peretoetuse liik ning paljudes riikides ei rakendata seda veel. Teiseks seose puudumise põhjaks on see, et tegemist on ajalise peretoetusega, mis on ka enamasti ajast tasustamata. Küll aga on puhkuse liik üha enam populaarsust kogumas ning tulevikus saaks eksklusiivset isaduspuhkust analüüsida paremini. Hetkel saab järeldada statistika põhjal seda, et puhkust rakendatakse rohkem nendes riikides, kus peretoetuste maht SKP-st on suurem ja isade seas on puhkus laialdases kasutuses.

Peretoetuste suurendamine laste vaesuse seisukohast on riigi jaoks kasulik, kuna peretoetuste mahu suurenemisel laste vaesus väheneb. Arvestades seda, et laste vaesus on paljude OECD riikide jaoks probleemiks, oleks peretoetuste mahu suurendamine, eriti rahaliste toetuste suurendamine, siinkohal soovitatav.

Üheks peretoetuste eesmärgiks on pere- ja tööelu vaheline tasakaal. Korrelatsioonanalüüsi käigus analüüsiti, kuidas on OECD riikide elanikud sellega rahul. Analüüsist saab järeldada seda, et mida rohkem peretoetuste mahtu tõstetakse, seda rohkem saavad inimesed viia ellu perega seotud eesmärke ning nende töö ei sega seda.

Korrelatsioonanalüüsist peretoetuste mahu ja PISA lugemistestide vahel selgus, et seost ei ole. Seega tekib küsimus, kas PISA testid on kõige parem indikaator mõõtmaks peretoetuste eesmärgiks olevat laste arengut. Samas on laste arengut ja selle kvaliteeti varasemas eas väga raske mõõta.

3.7.2. Korrelatsioonanalüüsi tulemused Eesti jaoks

Mõeldes Eestimaa tuleviku peale, võiks peretoetuseid suurendada rohkem kui seda on viimastel aastatel tehtud. Võttes kogu korrelatsioonanalüüsi kokku selgus, et peretoetuste suurendamine on siiski riigi ja selle majanduse jaoks positiivsete tulemustega.

Eestis on probleemideks madal viljakuse määr ja kõrge laste vaesus. Kuna mõlemal väljundnäitajal oli tugev seos peretoetuste mahuga, soovitaks siinkohal peretoetuste suurust SKP-st tõsta. Prognoositavateks tulemusteks oleks iibe muutumine positiivsemaks ning laste vaesuse vähenemine.

Samas ei tohiks suurendada peretoetuste mahtu ka liiga palju, kuna siis võib tekkida seos peretoetuste mahu ja emade tööhõive vahel. See tähendaks seda, et Eesti tööturul ei oleks enam nii palju naisi ja emad sõltuksid üha enam riigipoolsest peretoetusest. Selline olukord võib mõjuda negatiivselt ka laste vaesusele.

Kuna peretoetuste eesmärkideks on ka isade kaasamine pereellu soovitaks ka Eesti riigil selle peale mõtlema hakata. Eesti jaoks on probleemiks see, et inimeste töö segab neil perega seotud eesmärkide elluviimist, ning üheks selle põhjuseks võib olla isaduspuhkuse puudumine. Kui Eestis rakendataks isaduspuhkust, saaksid isad veeta rohkem aega perega, emad naaseda rutem tööturule tagasi ning vanemad leiaksid positiivsema tasakaalu töö- ja pereelu vahel.

KOKKUVÕTE

Perepoliitika on riigi jätkusuutlikuse üheks tähtsamaks osaks. Peretoetused on perepoliitika üheks osaks, millega poliitikat ellu viiakse. Peretoetused aitavad peresid aegadel, millal nad planeerivad ja kasvatavad lapsi, millal emad naasevad tagasi tööturule ning millal lapsed arenevad.

Peretoetustel on mitmeid eesmärke, ent tähtsamad neist on suurendada sündimust, viljakuse määra ja emade osalemist tööturul, vähendada laste vaesust, toetada laste arengut, aidata leida vanematel tasakaal töö- ja pereelu vahel ning pakkuda ka isadele võimalus osaleda suuremal määral pere elus. Peretoetused on abiks nende näitajate parandamiseks.

Peretoetuseid on oma loomult mitmeid. Paljud OECD riigid kasutavad rohkem rahalisi abivahendeid ning vähem mitte rahalisi abivahendeid, nagu soodustusi erinevatelt lastega seotud teenustelt. Samuti rakendatakse ajaga seotud peretoetuseid nagu lapsevanematele mõeldud puhkuseid.

Peretoetuste süsteemid on riigiti erinevaid, rakendatakse erinevaid toetuste liike erinevates mahtudes. Enamikes OECD riikides kulutatakse rohkem rahalistele peretoetustele ning vähem teistele peretoetustele. Esineb ka erandeid, näiteks Ameerika Ühendriigid, kus rakendatakse peamiselt erinevate teenuste subsideerimist.

Peretoetuste seisukohalt on oluline ka riigi panustamine ajaga seotud toetustesse. OECD riigid toetavad lapsevanemaid ajal, millal nad kasvatavad kodus lapsi ja ei saa tööl käia. Puhkuste pikkused ning hüvitised, mida riik vanematele laste kasvatamise eest maksavad, on samuti riigiti erinevad. Samas leidub ka riike, kes ei tasusta puhkuseaega, millal lapsevanem ei saa lapse eest hoolitsemise kõrvalt tööl käia.

Lastevanemate jaoks on oluline leida hea tasakaal töö- ja pereelu vahel. Mitmetes OECD riikides on pigem rahulolematust perega seotud eesmärkide elluviimisel. Samas oleksid inimesed rohkem rahul töö- ja pereeluga kui peretoetuste maht oleks suurem. Põhjuseid, miks ei olda rahul tasakaaluga, on kindlasti veel.

Viimastel aastatel on üha enam hakatud tähelepanu pöörama pereisadele suunatud peretoetustele. Üheks selliseks toetuseks on eksklusiivne isaduspuhkus. Praegusel hetkel on

see kasutusel vaid osades OECD riikides ning puhkus on väga vähesel määral tasustatud. Hoolimata sellest, et puhkus on vähesel määral tasustatud, kasutavad isad seda puhkust üha rohkem.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas peretoetuste osakaal on seotud viljakuse määraga, emade tööhõivega, isaduspuhkusega, laste arenguga, rahuloluga töö- ja pereelu vahel ning laste vaesuga. Korrelatsioonanalüüsi käigus selgus, et peretoetusel on positiivne ja märkimisväärne seos viljakuse määraga ning negatiivne ja oluline seos laste vaesusega. Peretoetustel ei olnud seost emade tööhõivega, mis tähendab, et emad naasevad tööturule peale lapse saamist ning toetused on abiks lapse kasvatamise ajal, mitte püsivaks elatusallikas.

Töö- ja pereelu vahelise rahulolematusega oli peretoetuste mahul negatiivne seos. Seega peretoetuste suurenemisel väheneb rahulolematust töö- ja pereelu vahelistes suhetes. Rahulolu tõuseb ennekõike seetõttu, et toetuste maht suureneb erinevate toetuste arvelt, mis võimaldavad viia ellu perega seotud eesmärgid.

Lastearengut on keeruline mõõta, kuna peretoetused keskenduvad ennekõike laste arengule ja selle kvaliteedile lapse varajases eas. Laste arengut saab hakata mõõtma aga tunduvalt hiljem, kui laps on võimeline teste sooritama. Seega ei ole PISA test ja selle tulemused parimaks peretoetuste eesmärgi mõõtmiseks.

Bakalaureuse töös leiti vastused püstitatud uurimisülesannetele:

- suurem peretoetuste maht soosib kõrgemat viljakuse määra,
- peretoetuste mahul puudub seos emade tööhõive määraga,
- peretoetuste mahul puudub seos isaduspuhkusega,
- laste vaesus on väiksem riikides, kus peretoetuste maht on suurem,
- suurema peretoetuste mahu korral suureneb rahulolu töö- ja pereelu vaheline tasakaaluga,
- peretoetuste mahul puudub seos PISA lugemistestide tulemusega.

Korrelatsioonanalüüsi põhjal oleks OECD riikides, sealhulgas Eestis, soovitatav tõsta peretoetuste mahtu SKP-st, kuna see toob kaasa endaga mitmeid positiivseid mõjusid. Eestis oleks soovitatav kaaluda ka isaduspuhkuse rakendamist.

Bakalaureuse töö arengusuunaks oleks uurida iga peretoetuse liigi mõju iga näitaja kohta eraldi. Selle tulemusena saaks täpsemalt uurida, milised toetuse liigid mõjutavad näitajaid kõige tugevamalt ning millises suunas.

SUMMARY

The purpose of this paper is to investigate how family benefits effect people's decision to get children and form a family. In this paper the author introduces the different family benefit systems and how they influence different aspects of family benefits. This paper also investigates how family benefits are connected with fertility rates, child poverty, employment rate of mothers, parental leave, balance between family life and work and child development.

Correlation analysis revealed that there is a substantial positive correlation between fertility rate and negative correlation with child poverty. Both of these connections were not the strongest, but were not weak as well. Correlation analysis also revealed that there is no connection between family benefits and employment rate of mothers, which means that mothers do not take advantage of family benefits. Family benefits are used according to their purpose and mothers will return back to work after having their child.

Correlation analysis also showed, that when family benefits are higher people are more satisfied with their work ja family life. Correlation analysis shows no connection between family benefits and paternity leave. This is due to lack of data and by the fact that paternity leave is a new type of family benefit in OECD countries. There is also no correlation between PISA reading test results and family benefits. This shows, that PISA tests are not the best to measure child developement.

VIIDATUD ALLIKAD

- Adema, W. (2012). Setting the scene: The mix of family policy objectives and packages across the OECD. – *Children & Youth Service Review*, Vol. 34, pp. 487-498.
- Adema, W., Ali, N., Thévenon, O. (2014). Changes in Family Policies and Outcomes: Is there Convergence? OECD Social, Employment and Migration Working Paper. No 157.
- Arcanjo, M., Bastos, A., Nunes, F., Passos, J. (2013). Child poverty and the reform of family cash benefits. – *The Journal os Socio-Economics*, Vol 43, pp. 11-23.
- Crosignani, P.G. (2010). Europe the continent with the lowest fertility. – *Human Reproduction Update*, Vol. 16, pp. 590-602.
- Earles, K. (2011). Swedish family policy – Continuity and change in the Nordic welfare state model. – *Social Policy & Administration*, Vol. 45, pp. 180-193.
- European Quality of Life Survey. <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/data-visualisation/european-quality-of-life-survey-2012> (2015)
- Fehr, H., Ujhelyiova, D. (2013). Fertility, female labor supply, and family policy fertility, female labor supply, and family policy. – *German Economic Review*, Vol. 14, pp. 138-165.
- Fertility trends: What have been the main drivers? OECD Publishing.
http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migration-health/doing-better-for-families/fertility-trends_9789264098732-5-en#page1
- Huerta, M., Adema, W., Baxter, J., Han, W., Lausen, M., Lee, R., Waldfogel, J. (2013). Fathers' Leave, Fathers' Involvement and Child Development: Are They Related? Evidence from Four OECD Countries. OECD Social, Employment and Migration Working Paper. No 140.
- Kalwij, A. (2010). The impact of family policy expenditure on fertility in Western Europe. – *Demography*, Vol. 47, pp. 503-519.
- Lapuerta, I. (2013). Do Regional Policies Influence the Use of Parental Leave? – *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, no. 141, pp. 29-59.
- Mulvaney, M. (2011). A Study of the Role of Family-Friendly Employee Benefits Program, Job Attitudes, and Self-Efficacy among Public Park and Recreation Employees. – *Journal of Park & Recreation Administration*, Vol. 29 pp. 58-79

- Myck, M., Kurowska, A., Kundera, M. (2013). Financial support for families with children and its trade-offs: balancing redistribution and parental work incentives. – *Baltic Journal of Economics*, Vol. 13, pp. 61-85.
- OECD Family database. OECD database.
<http://www.oecd.org/social/soc/oecdfamilydatabase.htm> (16.03.2015)
- Ostner, I. (2010). Farewell to the family as we know it: family policy change in Germany. – *German Policy Studies/Politikfeldanalyse*, Vol 6, pp. 211-244.
- Peretoetuste, teenuste ja vanemapuhkuste roheline raamat. (2015) Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Perehuvitised/peretoetuste_teenuste_ja_vanemapuhkuste_roheline_raamat_2015.pdf
- PISA 2012 Results in Focus: What 15-year-olds know and what they can do with they know. (2014) OECD PISA database. <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>
- Plomien, A. (2009). Welfare state, gender and reconciliation of work and family in Poland: Policy developments and practice in a new EU membe. – *Social Policy & Administration*, Vol. 43, pp. 136-151.
- Ranjith, S., Rupasingha, A. (2012). Social and Cultural Determinants of Child Poverty in the United States. – *Journal of Economic Issues*, Vol. 46, pp 119-142.
- Riiklike peretoetuste seadus. Vastu võetud Riigikogus 14. novembril 2001. a – RT I, 2001, 95, 587.
- Thévenon, O., Adema, W., Ali, N. (2014). Family policy in France and Europe: recent changes and effects of the crisis. - *Population & Sociétés*, no. 512, pp. 1-4.

LISAD

Lisa 1. Tabel 1. OECD riikide peretoetuste suurus % SKP-st toetuse liikide järgi

OECD riik	Rahaliste toetuste osakaal %	Mitte rahaliste toetuste osakaal %	Maksusoodustuste osakaal %	Peretoetuste maht kokku % SKP-st
Inglismaa	2,60	1,37	0,29	4,26
Taani	1,63	2,42	0,00	4,05
Iirimaa	2,93	0,96	0,11	4,00
Ungari	2,20	1,15	0,65	3,99
Luksemburg	3,00	0,64	0,00	3,65
Rootsi	1,49	2,14	0,00	3,64
Prantsusmaa	1,57	1,36	0,68	3,61
Island	1,23	2,32	0,00	3,55
Uus-Meremaa	2,23	1,11	0,01	3,36
Belgia	1,79	1,08	0,45	3,32
Soome	1,58	1,65	0,00	3,22
Norra	1,29	1,79	0,11	3,20
Saksamaa	1,21	0,97	0,87	3,05
Austraalia	1,89	0,86	0,03	2,79
Austria	2,03	0,65	0,04	2,71
Eesti	1,90	0,39	0,15	2,45
Tšehhi	1,03	0,55	0,86	2,44
Slovakkia	1,61	0,44	0,37	2,43
Iisrael	1,09	1,11	0,13	2,32
Sloveenia	1,65	0,54	0,00	2,19
Holland	0,74	0,88	0,51	2,13
Itaalia	0,74	0,76	0,52	2,01
Šveits	1,04	0,35	0,49	1,88
Poola	0,75	0,59	0,41	1,76
Jaapan	0,88	0,47	0,38	1,74
Hispaania	0,54	0,84	0,13	1,51
Portugal	0,80	0,45	0,20	1,44
Kanada	1,02	0,22	0,19	1,43
Kreeka	1,01	0,36	0,00	1,37
Tšiili	0,57	0,74	0,00	1,31
Ameerika	0,09	0,63	0,47	1,19
Korea	0,05	0,89	0,22	1,16
Mehhiko	0,43	0,70	0,00	1,13
OECD keskmine	1,35	0,95	0,25	2,55

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 2. Tabel 2. OECD riikide viljakuse määr 2009. aastal ja 2011. aastal

OECD riigid	Viljakuse määr 2009. aastal	Viljakuse määr 2011. aastal
Austraalia	1,97	1,92
Austria	1,39	1,43
Belgia	1,83	1,81
Kanada	1,67	1,61
Tšiili	1,94	1,89
Tšehhi	1,49	1,43
Taani	1,84	1,76
Eesti	1,70	1,61
Soome	1,86	1,83
Prantsusmaa	1,99	2,00
Saksamaa	1,36	1,36
Kreeka	1,49	1,39
Ungari	1,33	1,24
Island	2,22	2,02
Iirimaa	2,07	2,06
Israael	2,96	3,00
Itaalia	1,41	1,39
Jaapan	1,37	1,39
Korea	1,15	1,24
Luksemburg	1,59	1,52
Mehhiko	2,32	2,26
Holland	1,79	1,76
Uus-Meremaa	2,12	2,06
Norra	1,98	1,88
Poola	1,40	1,30
Portugal	1,35	1,35
Slovakkia	1,41	1,45
Sloveenia	1,53	1,56
Hispaania	1,38	1,34
Rootsi	1,94	1,90
Šveits	1,50	1,52
Türgi	2,08	2,03
Inglismaa	1,90	1,91
Ameerika	2,00	1,89
OECD keskmine	1,75	1,71

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 3. Tabel 3. Emade tööhõive määr OECD riikides 2011. aastal

OECD riigid	2011. aasta emade tööhõive määr
Ameerika	62,37
Austraalia	61,89
Austria	74,01
Belgia	70,57
Eesti	63,42
Hispaania	59,30
Holland	77,51
Iirimaa	57,29
Iisrael	66,09
Inglismaa	64,34
Island	84,80
Itaalia	55,27
Jaapan	52,50
Kanada	72,92
Kreeka	56,52
Luksemburg	67,85
Mehhiko	41,92
OECD keskmine	65,20
Poola	65,91
Portugal	75,67
Prantsusmaa	72,52
Rootsi	80,30
Saksamaa	67,20
Slovakkia	56,72
Sloveenia	84,39
Soome	77,16
Šveits	69,70
Taani	84,01
Tšehhi	56,87
Tšiili	66,13
Türgi	26,06
Ungari	51,67
Uus-Meremaa	62,23

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 4. Tabel 4. Isaduspuhkuse nädalate arv

OECD riik	Isaduspuhkuse nädalate arv
Kreeka	0,28
Portugal	20,19
Hispaania	2,14
Jaapan	8,63
Poola	1,00
Itaalia	17,30
Holland	0,28
Sloveenia	2,14
Eesti	0,00
Austria	17,30
Saksamaa	8,69
Soome	8,63
Belgia	2,00
Island	13,02
Prantsusmaa	25,97
Rootsi	10,03
Luksemburg	25,97
Ungari	1,00
Taavi	2,14
Inglismaa	1,98

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 5. Tabel 5. Vanemapuhkuse nädalate arv OECD riikides

OECD riigid	Tasustatud nädalate arv	Tasustamata nädalate arv
Soome	28,33	112,50
Ungari	28,38	107,62
Slovakkia	27,94	108,06
Poola	13,30	90,70
Tšehhi	38,95	45,05
Austria	15,72	49,28
Eesti	64,73	2,73
Korea	16,95	35,05
Läti	36,40	15,60
Rootsi	27,36	17,07
Jaapan	22,00	22,00
Leedu	44,00	0,00
Saksamaa	21,43	21,91
Sloveenia	37,14	0,00
Kanada	18,14	16,86
Taani	16,49	15,51
Norra	24,00	3,00
Itaalia	7,80	18,20
Prantsusmaa	4,87	21,13
Luksemburg	10,97	15,03
Holland	4,84	21,16
Belgia	2,59	10,41
Island	8,32	4,68
Portugal	3,25	9,75
Austraalia	1,17	10,83

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 6. Tabel 6. Laste vaesuse määr OECD riikides 2011. aastal

OECD riigid	Laste vaesuse määr 2011. aastal
Tšiili	23,90
Kreeka	17,70
Kanada	14,00
Portugal	16,20
Hispaania	20,50
Jaapan	15,70
Poola	13,60
Šveits	9,80
Itaalia	17,80
Holland	9,90
Sloveenia	9,40
Slovakkia	12,10
Tšehhi	9,00
Eesti	12,40
Austria	8,20
Austraalia	15,10
Saksamaa	9,10
Soome	3,90
Belgia	12,80
Uus-Meremaa	13,30
Island	7,10
Prantsusmaa	11,00
Rootsi	8,20
Luksemburg	11,40
Ungari	9,40
Iirimaa	10,20
Taani	3,70
Inglismaa	9,80
Ameerika	21,20
OECD keskmine	13,28

Allikas: (OECD Family Database 2014)

Lisa 7. Tabel 7. Rahulolematus töö- ja pereelu vahel

OECD riigid	Rahulolematus töö- ja pereelu vahel %
Portugal	41,1
Hispaania	53,5
Poola	66
Itaalia	37,7
Holland	35,2
Sloveenia	53,2
Slovakkia	53,5
Tšehhi	58
Eesti	42,3
Austria	43,4
Saksamaa	38,9
Soome	32,2
Belgia	39,9
Island	40,8
Prantsusmaa	37,9
Rootsi	38,7
Luksemburg	37,4
Ungari	51,8
Iirimaa	34
Taani	25,4
Inglismaa	40,2

Allikas: (European Quality of Life Survey 2015)

Lisa 8. Tabel 8. PISA lugemistestide tulemused 2012. aastal

OECD riigid	PISA testide tulemused % maksimumist
Mehhiko	42,4
Korea	53,6
Ameerika	49,8
Tšiili	44,1
Kreeka	47,7
Kanada	52,3
Portugal	48,8
Hispaania	48,8
Jaapan	53,8
Poola	51,8
Šveits	50,9
Itaalia	49
Holland	51,1
Sloveenia	48,1
Iisrael	48,6
Slovakkia	46,3
Tšehhi	49,3
Eesti	51,6
Austria	49
Austraalia	51,2
Saksamaa	50,8
Norra	50,4
Soome	52,4
Belgia	50,9
Uus-meremaa	51,2
Island	48,3
Prantsusmaa	50,5
Rootsi	48,3
Luksemburg	48,8
Ungari	48,8
Iirimaa	52,3
Taani	49,6
Inglismaa	49,9

Allikas: (PISA 2012 Results in Focus ... 2014)